

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Studium buněk II Metody

Jiří Novák
Podzim 2015

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

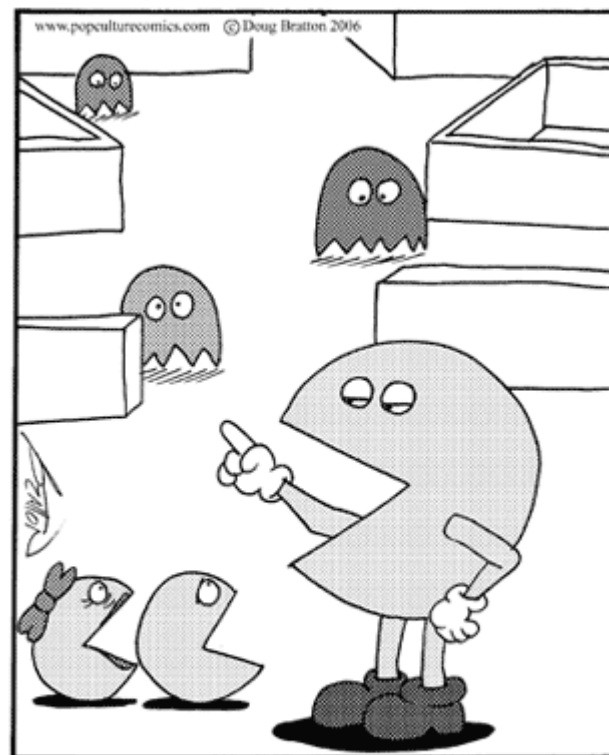

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cytotoxicita

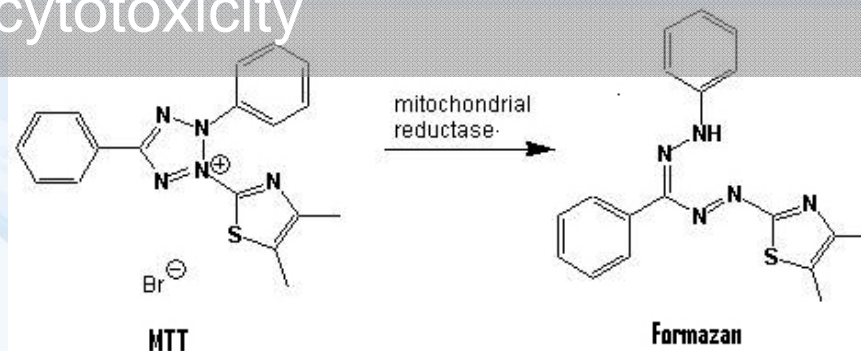

Metody stanovení životaschopnosti/cytotoxicity

- stav b. kultury
- hodnocení experimentálního zásahu

Sledované parametry životaschopnosti:

- **Mikroskopické pozorování**
- **Barvení**
 - propidium jodid- fluor. barva- detekce mrtvých buněk (flow cytometrie, počítání v Buerkerově komůrce)
 - trypanová modř – barví mrtvé buňky
- **Metabolismus** např. aktivita mitochondriálních enzymů
 - MTT (XTT) – spektrofotometrické stanovení formazánu vznikajícího ze substrátu, nutnost lyzace buněk
 - Alamar-blue – fluorescenční detekce přeměněného substrátu v živých buňkách
 - detekce hladiny ATP – např. cytotoxGlo (Promega) - luminiscence
- **Integrita membrány**
 - Laktát dehydrogenáza (LDH) – detekce intracelulární LDH v médiu → marker propustné tj. porušené membrány
 - CFDA-AM – substrát projde narušenou membránou → metabolizován na fluorescenční formu
- **Integrita/funkce lysozómů**
 - Neutral red uptake (NRU) – neutrální červeň projde membránami → protonizace v lysozomech (kyselé prostředí) → kumulace, spektrofotometrická detekce po lyzaci
- **Sledování růstu b. v reálném čase**
 - RTCA real time cell analysis (sledování adheze/růstu buněk)

Apoptóza

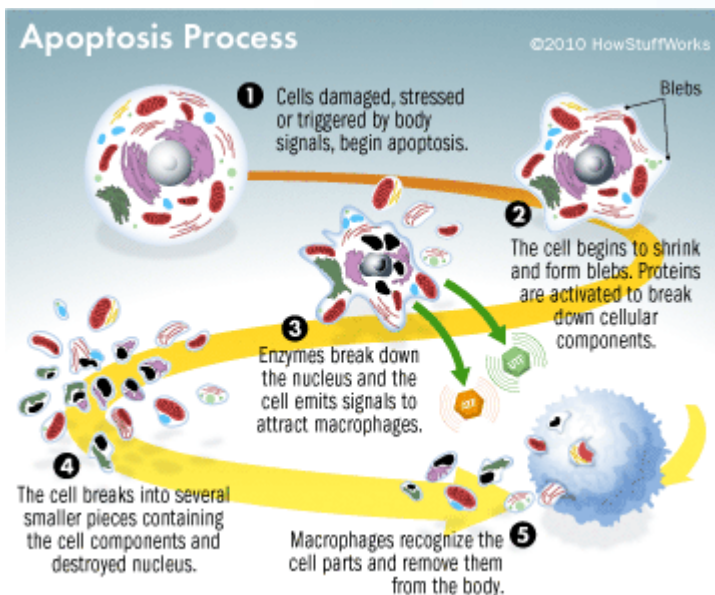
(Řízená buněčná smrt)

- Kondenzace jádra
- Rozrýhování membrány
- Fragmentace DNA (brzká, násobky 180bp)
- Apoptotická tělíska
- Fagocytóza tělísek
- Bez zánětu

Nekróza

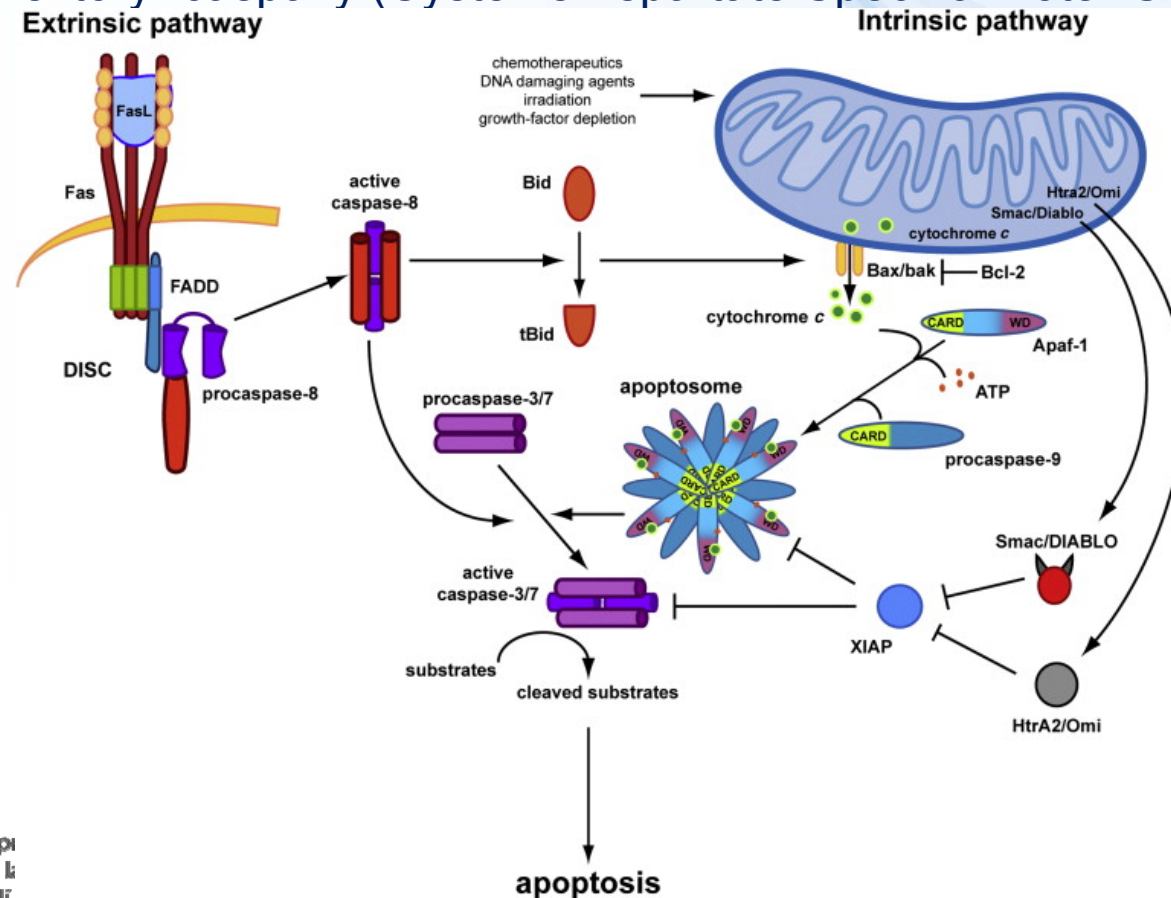
(Pathologická buněčná smrt)

- Buňky se zvětšují a lyzují
- Lyzát poškozuje okolí → zánět
- Nespecifická fragmentace DNA (pozdní, různorodá délka fragmentů)
- Rozšířený zánět

Apoptóza

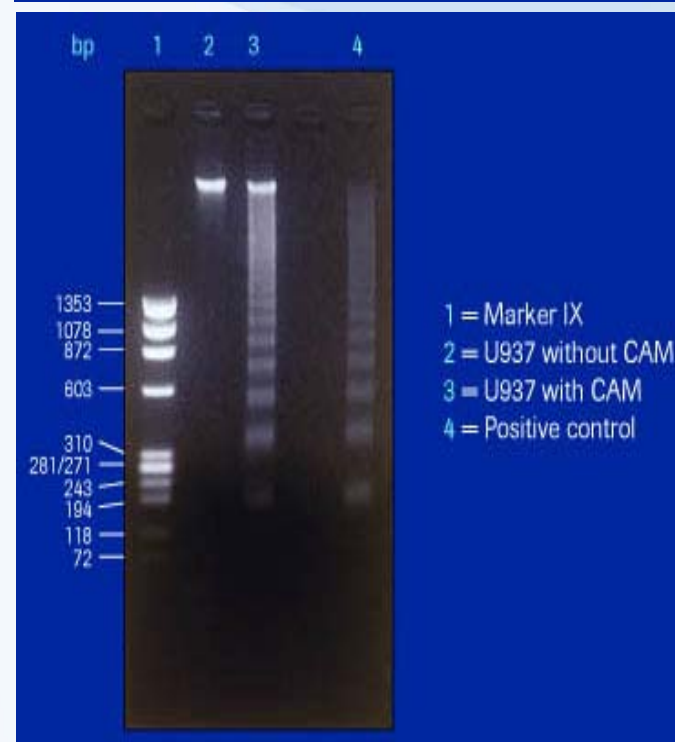
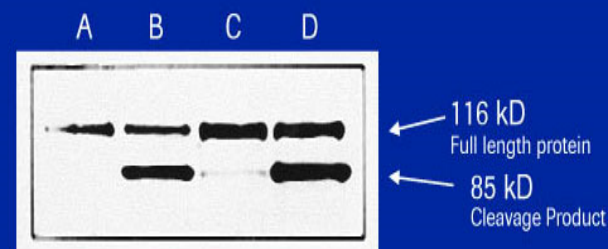
- Vnitřní cesta aktivace (intrinsic)- řízena mitochondriemi (uvolnění cytochromu C)
- Vnější cesta aktivace (extrinsic) – vyvolána extracelulárními faktory např. $\text{TNF}\alpha$, Fas ligandem
- Hlavní efektory- caspázy (Cysteine Aspartate Specific ProteASEs)

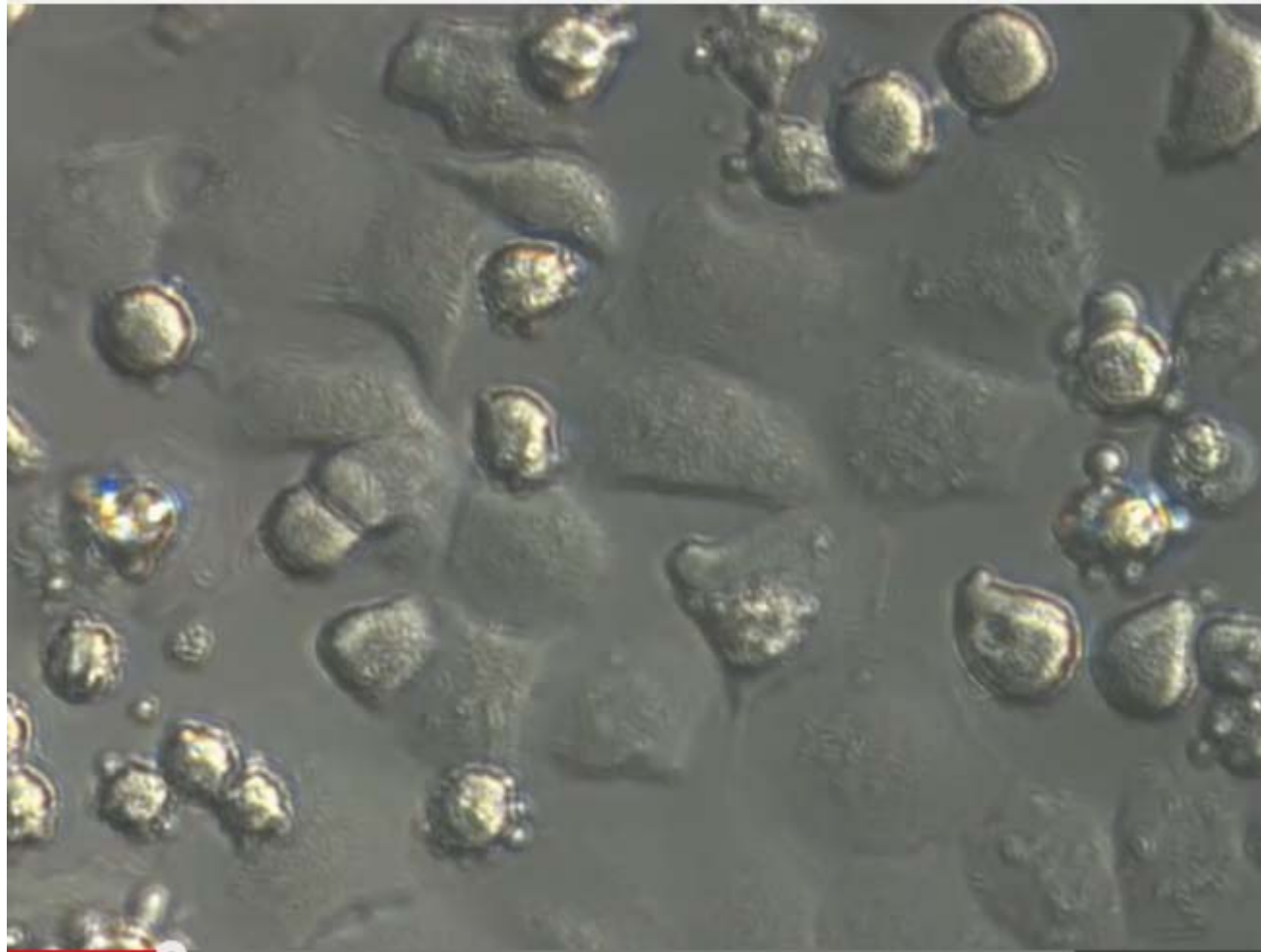
Detekce apoptózy

- Testy viability – nespecifické, zjistí pozdní fázi apoptózy
- caspázy (western blot, biochem. aktivita, immunostaining)
- Detekce změn v membráně (Annexin V – vazba na membránu apopt. b.)
- Detekce uvolnění Cyt C- ELISA, western blot v subcelulární frakci
- Kondenzace/fragmentace chromatinu- fluor. barvy DAPI, Hoechst (postupující apopt. zvyšuje propustnost membrány) mikroskopie, flow cytometrie, elektroforéza
- TUNEL (Terminal deoxynucleotidyl transferase (TDT) mediated dUTP nick end labeling), TDT naváže značený (fluorofor, biotin) dUDP na 3'-konce DNA

Anti-PARP Westernblot - Detection of PARP Cleavage by Caspases

Video apoptóza / nekróza

Buněčná smrt

Table 1 | **Characteristics of different types of cell death**

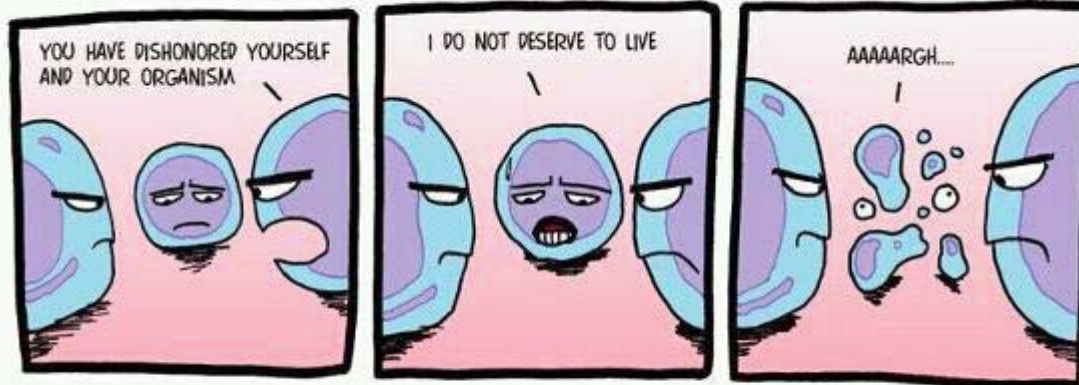
Type of cell death	Morphological changes			Biochemical features	Common detection methods
	Nucleus	Cell membrane	Cytoplasm		
Apoptosis	Chromatin condensation; nuclear fragmentation; DNA laddering	Blebbing	Fragmentation (formation of apoptotic bodies)	Caspase-dependent	Electron microscopy; TUNEL staining; annexin staining; caspase-activity assays; DNA-fragmentation assays; detection of increased number of cells in subG1/G0; detection of changes in mitochondrial membrane potential
Autophagy	Partial chromatin condensation; no DNA laddering	Blebbing	Increased number of autophagic vesicles	Caspase-independent; increased lysosomal activity	Electron microscopy; protein-degradation assays; assays for marker-protein translocation to autophagic membranes; MDC staining
Mitotic catastrophe	Multiple micronuclei; nuclear fragmentation	–	–	Caspase-independent (at early stage) abnormal CDK1/cyclin B activation	Electron microscopy; assays for mitotic markers (MPM2); TUNEL staining
Necrosis	Clumping and random degradation of nuclear DNA	Swelling; rupture	Increased vacuolation; organelle degeneration; mitochondrial swelling	–	Electron microscopy; nuclear staining (usually negative); detection of inflammation and damage in surrounding tissues
Senescence	Distinct heterochromatic structure (senescence-associated heterochromatic foci)	–	Flattening and increased granularity	SA- β -gal activity	Electron microscopy; SA- β -gal staining; growth-arrest assays; assays for increased p53, INK4A and ARF levels (usually increased); assays for RB phosphorylation (usually hypophosphorylated); assays for metalloproteinase activity (usually upregulated)

CDK1, cycline-dependent kinase 1; MDC, monodansylcadaverine; MPM2, mitotic phosphoprotein 2; SA- β -gal, senescence-associated β -galactosidase; RB, retinoblastoma protein.

Okada and Mak, Nat. Rev. Cancer 4:592-603

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

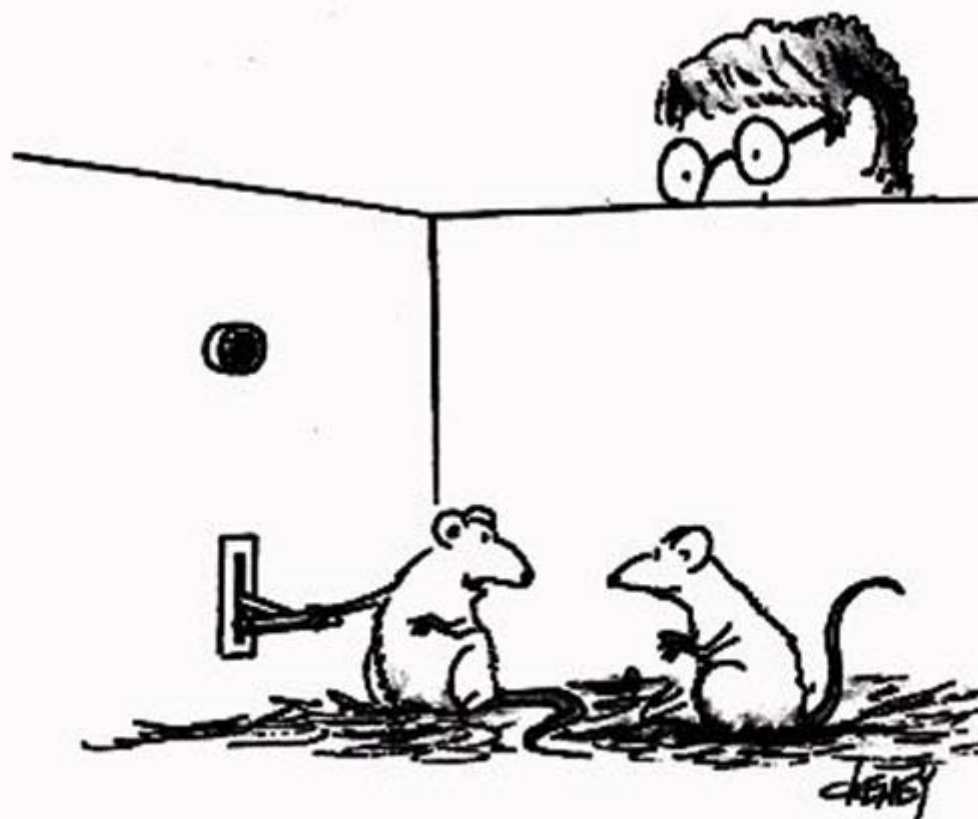

APOPTOSIS
cellular
harakiri

uLol.

Metody

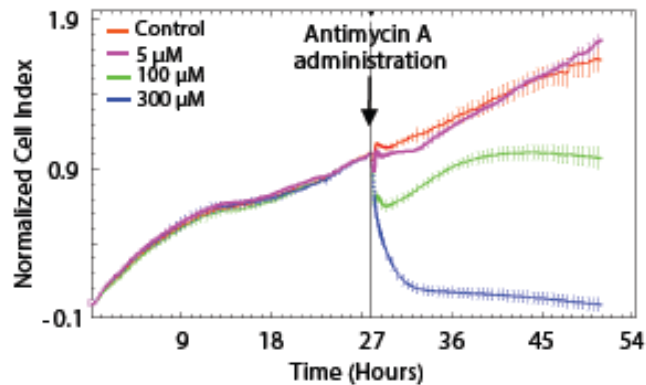

It's a rather interesting phenomenon. Every time I press this lever, that post-graduate student breathes a sigh of relief.

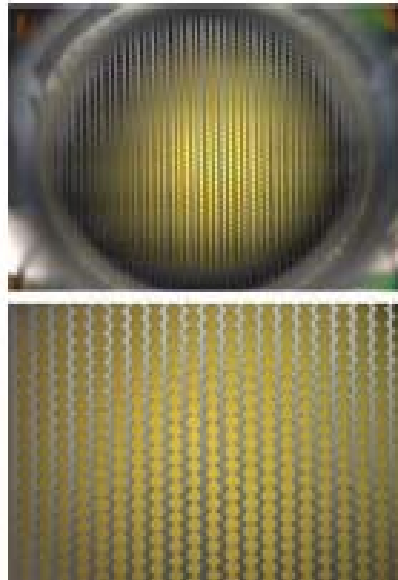
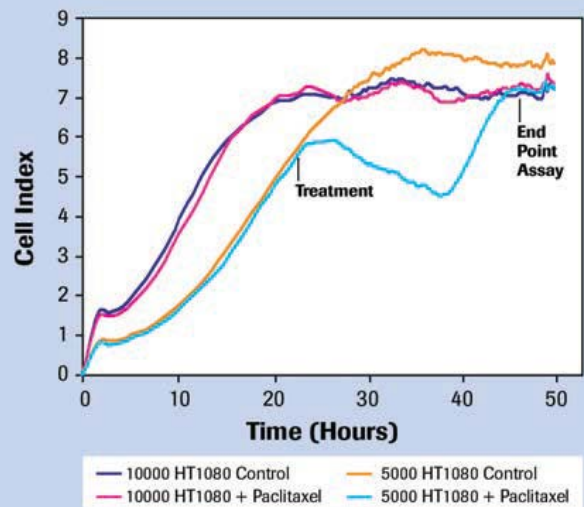
RTCA – real time cell analysis (xCelligence)

- Testy cytotoxicity – ? Stav buněk během experimentu?
- RTCA – informace o stavu buněk po celou dobu experimentu
 - Neinvazivní
 - Sledování impedance na zlatých elektrodách na dně jamky

Stanovení:

Cytotoxicita
Buněčná adheze/proliferace/diferenciace
Aktivace receptoru
Invaze/migrace
Vliv ko-kultivace

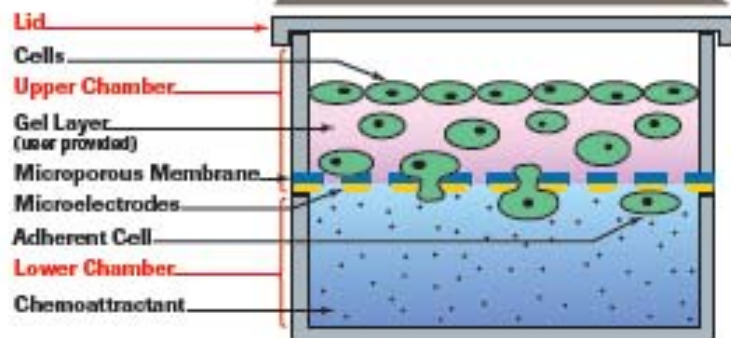
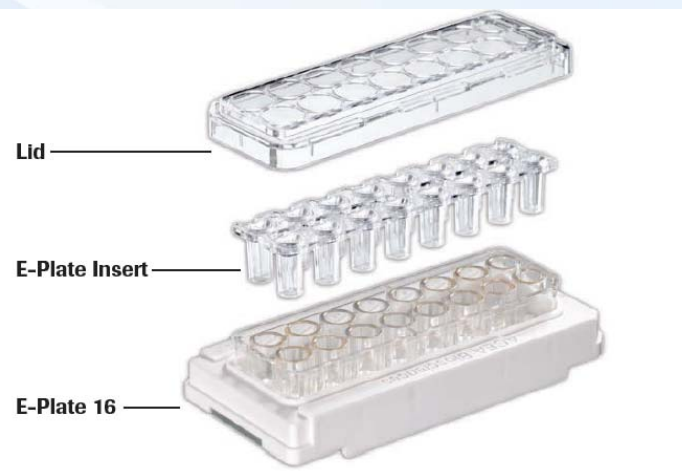

RTCA Control Unit

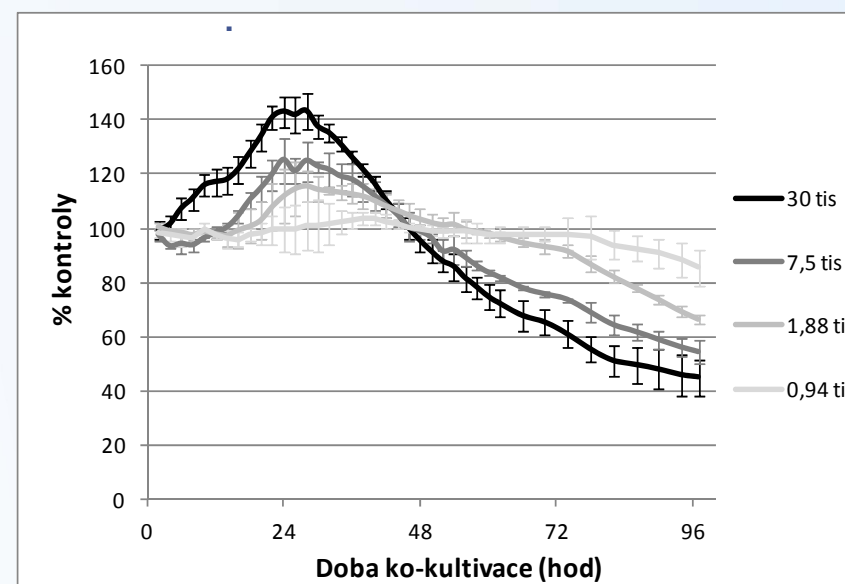
RTCA DP Analyzer

RTCA – real time cell analysis (xCelligence)

Migrace/invaze buněk

Vliv ko-kultivace na růst buněk

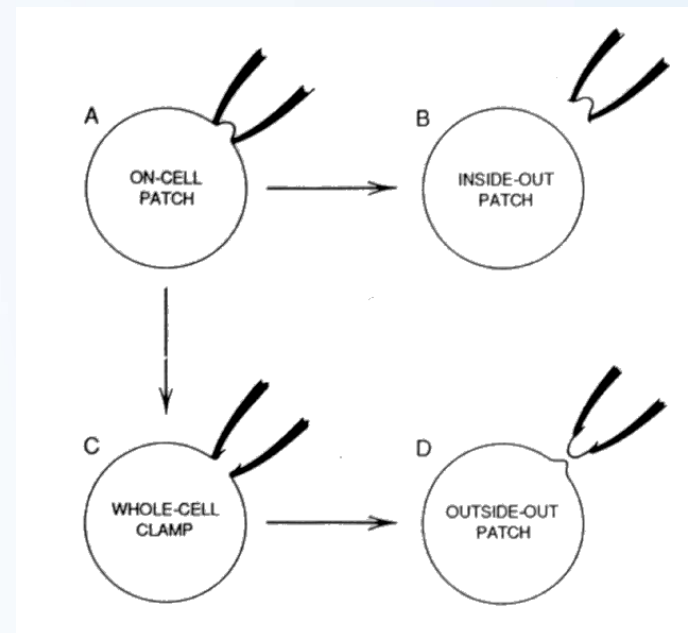
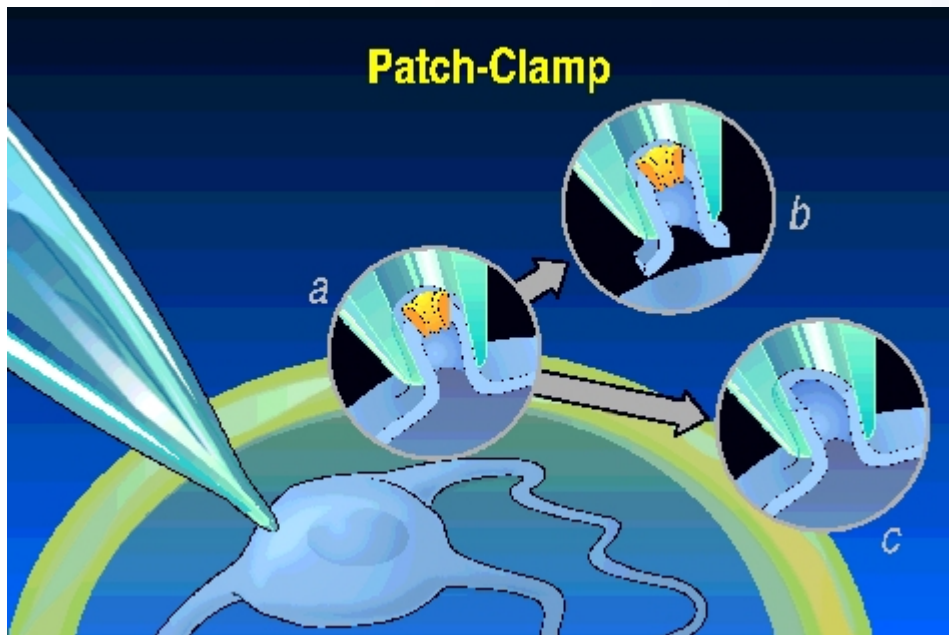
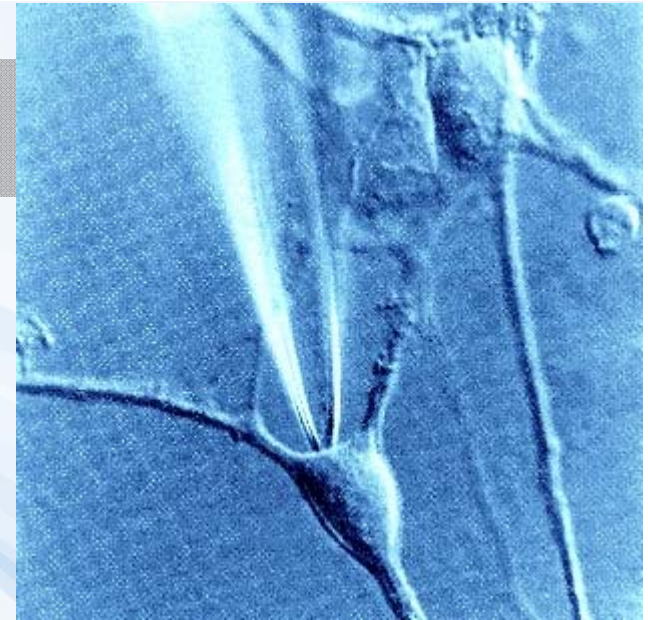

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Závislost růstu Leydigových TM3 buněk na počtu nasazených Sertoliho TM4 buněk na insert v jejich ko-kultivaci (Albrechtová 2013)

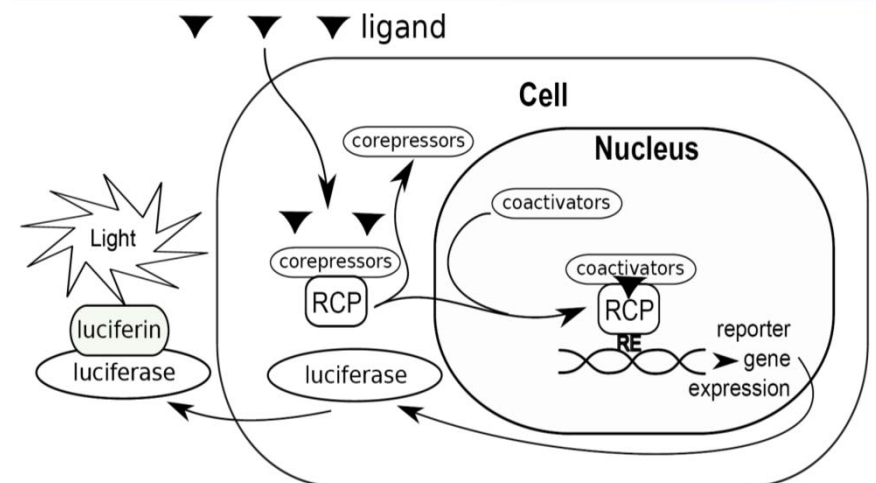
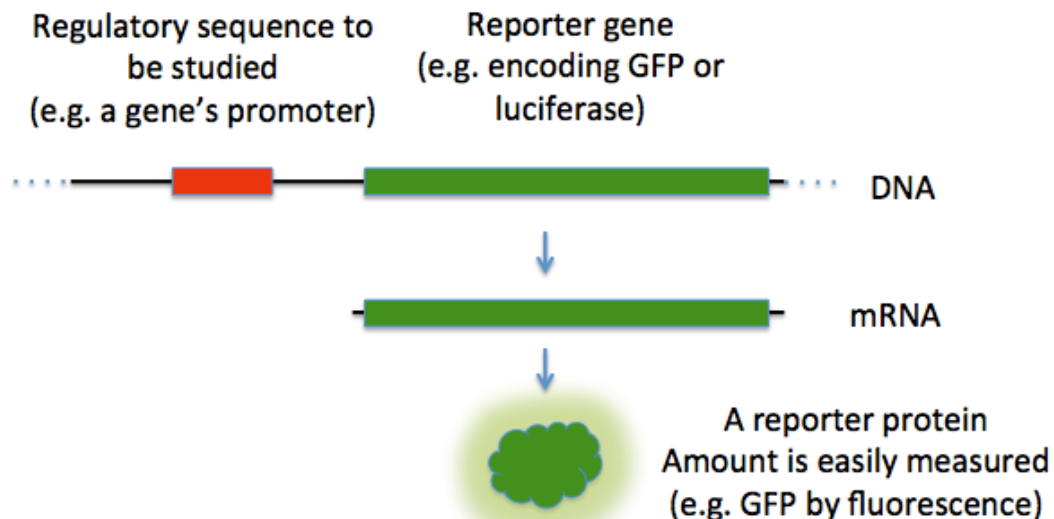
Elektrofyzologie

- Studium funkce iontových kanálů v buňce
- Základní metoda- **Patch clamp**
 - Mikromanipulační metoda separace oblasti plazmalemy a studia její elektroaktivity
 - Umožňuje studovat aktivity celé buňky nebo jediného kanálu v membráně

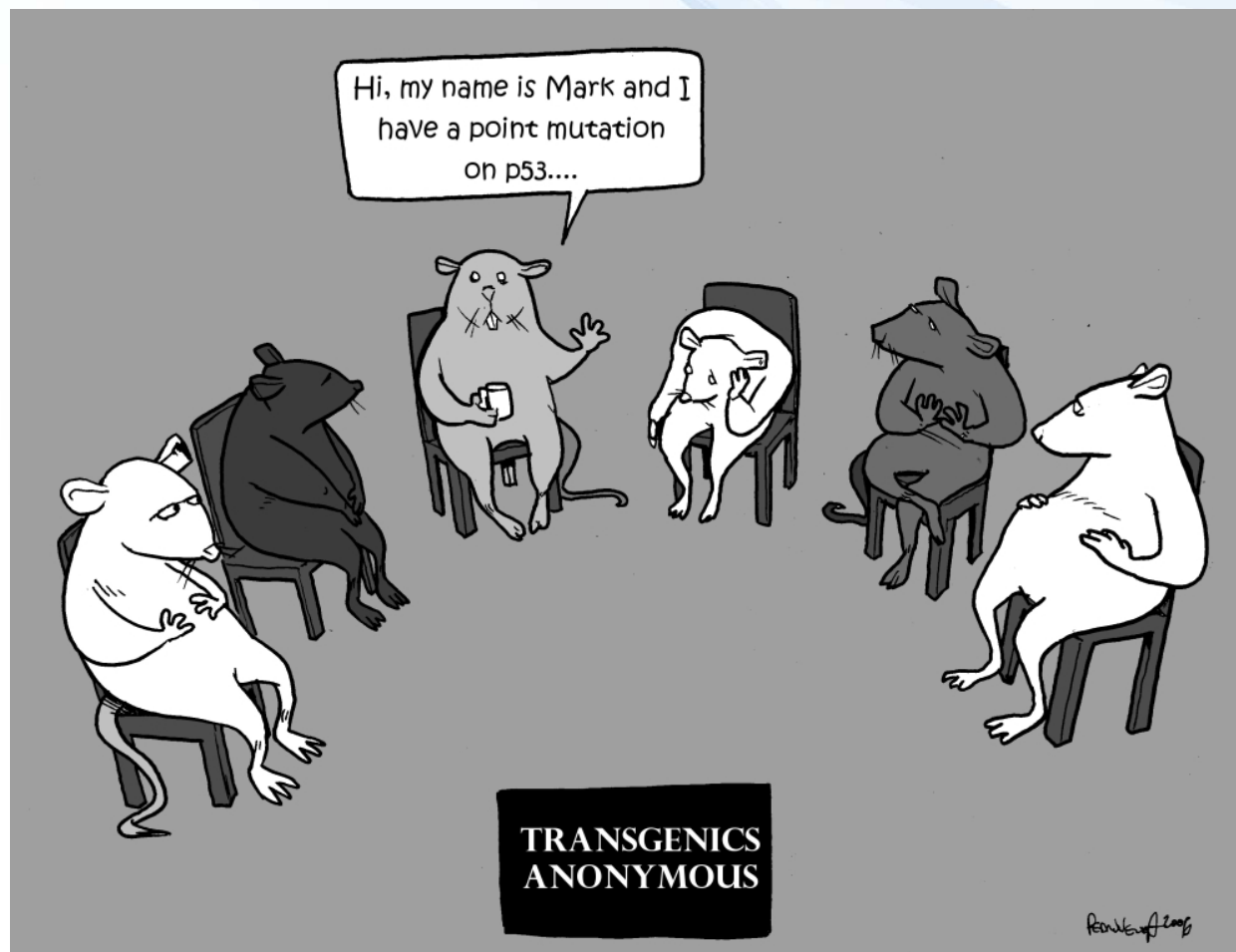

Metody založené na reportérových genech

- *Reporter gene assays*
- stanovení transkripční aktivity v rámci buněčné odpovědi na podnět (např. aktivace receptoru)
- Vložení gen. konstruktů – promotor- reportér- selekční gen (např. *neo* - rezistence ke geneticinu (G418))
- příklady reportérových genů: β -galaktozidáza; luciferáza; alkalická fosfatáza; zelený fluorescenční protein (GFP)

Transfekce

Transfekce

- Přenos cizí RNA nebo DNA do eukaryotické buňky (bez použití viru)
 - **Stabilní** – cizí DNA se zabuduje do genomu (selekční gen např. *neo* - rezistence k G418)- DNA se předává i potomkům
 - **Dočasná** (transientní) – DNA není v genomu, k expresi dochází po krátký čas (24-96 h)

Problém: dostat záporně nabitou molekulu DNA přes záporně nabitou membránu

Metody:

fyzikálně (mikroinjekce, elektroporace, na částicích)

chemicky (pomocí lipidů, solí, makromolekul)

biologicky (viry- transdukce)

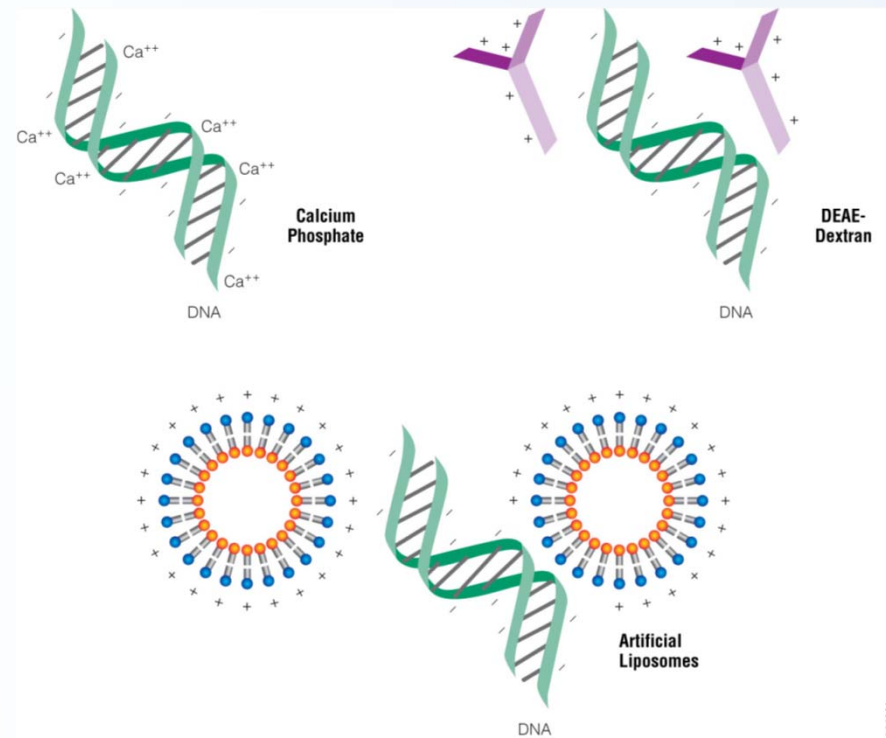

- Chemická cesta:

- -neutralizace náboje DNA,

- fosfát vápenatý- precipitát DNA nasorbovaný na buňky→inkorporace

- Lipid nebo polymer- obalí DNA a je endocytován

Vápníková metoda

Solution A
Plasmid DNA
calcium solution

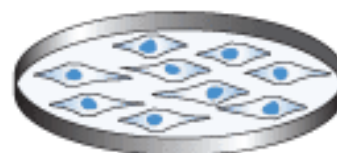

Add
Solution A
to Solution B
while
vortexing

Incubate 20 min

Apply
transfection
solution to
subconfluent
cell culture

Incubate 2–12 hr

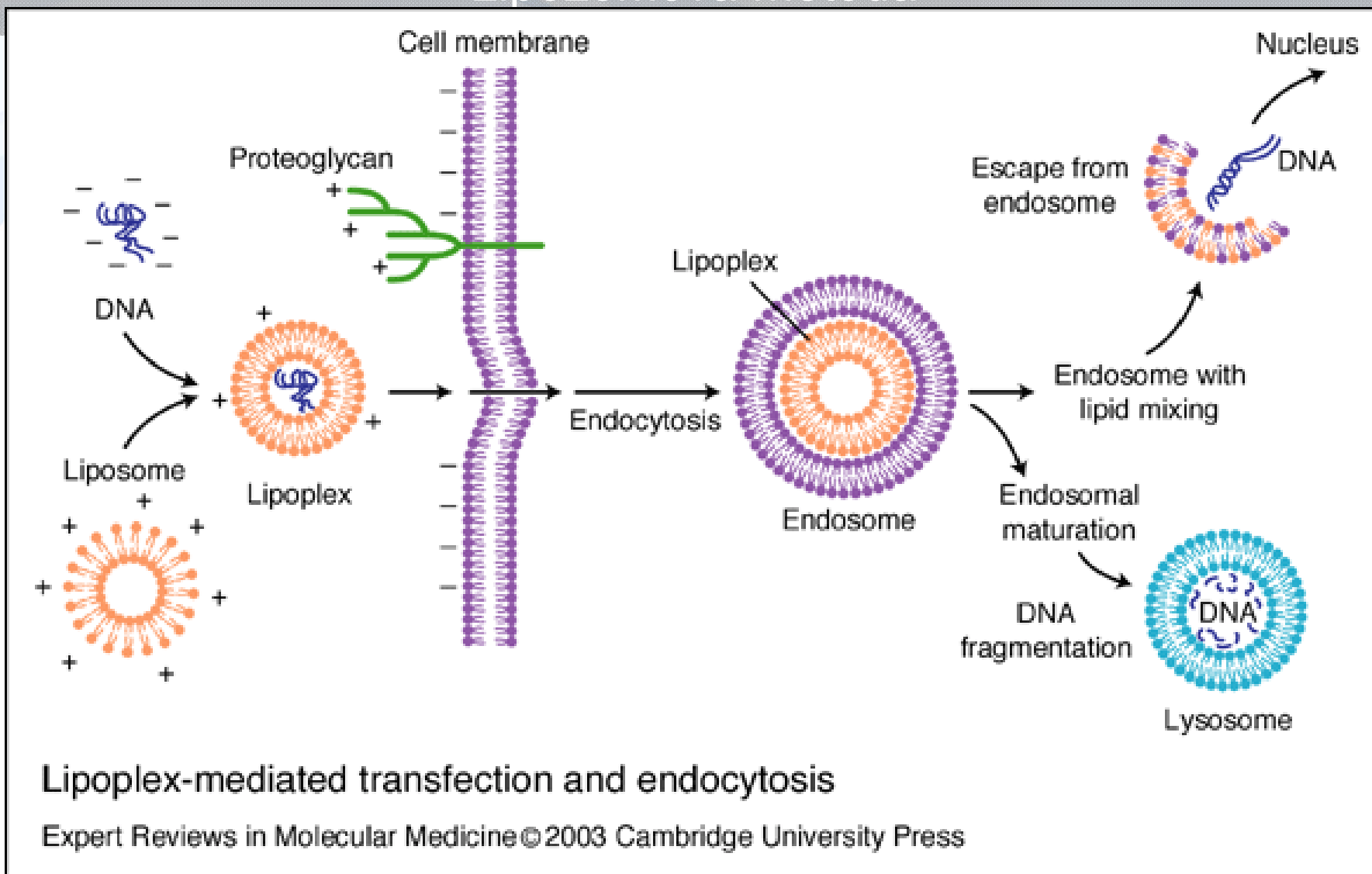
Replace
transfection
solution with
complete
growth medium

Assay for transient
gene expression
or
Begin selection for
stable transformants
(24–72 hr
post transfection)

Solution B
2X HBS

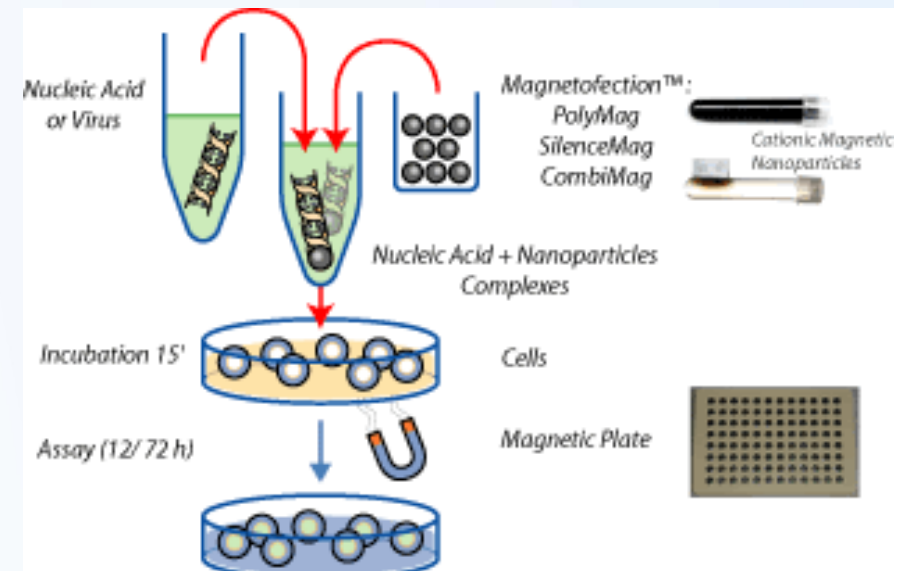
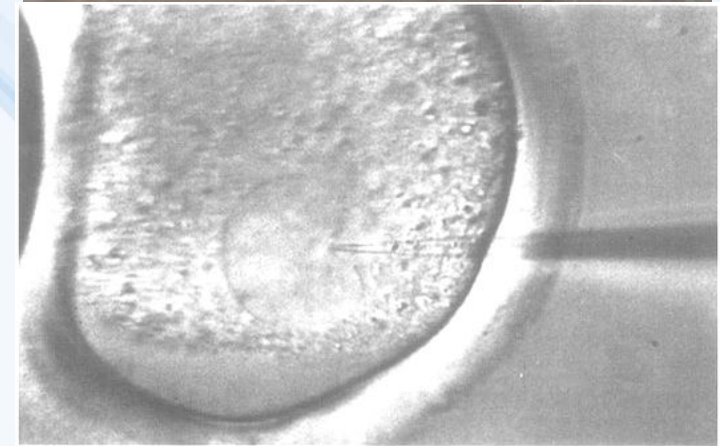

Lipozómová metoda

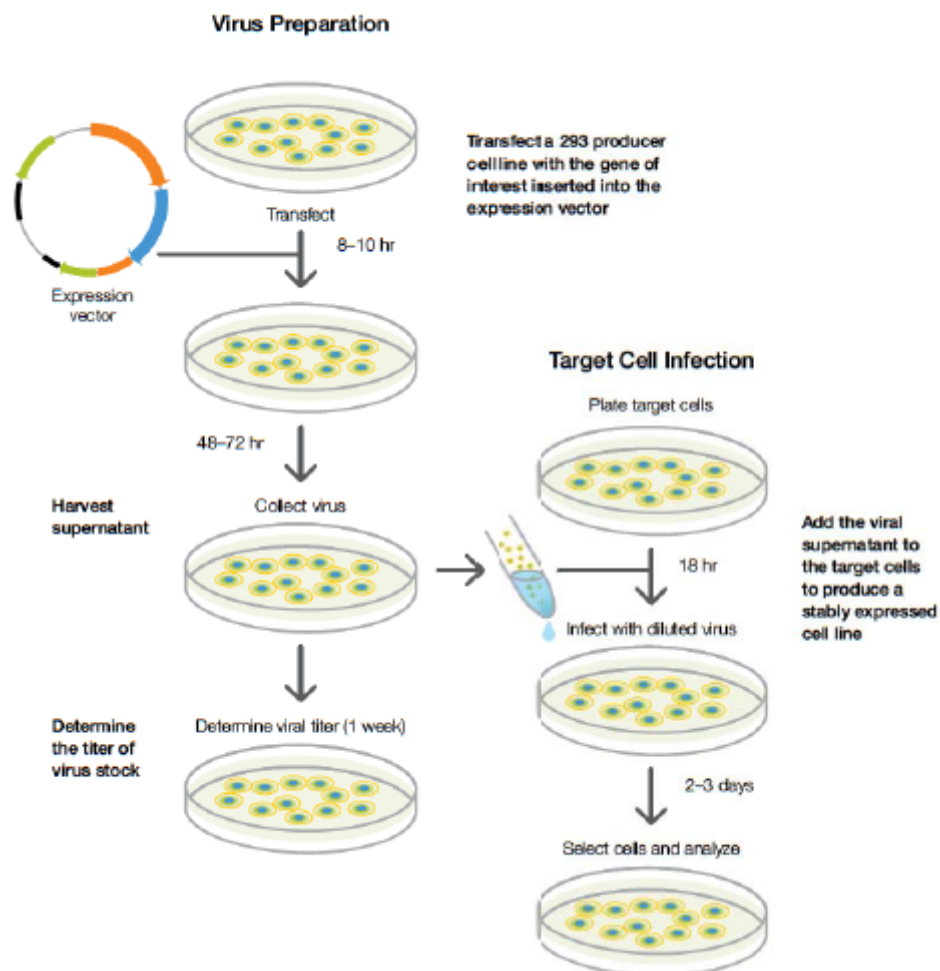
Fyzikální metody transfekce

- **Elektroporace** – pulzy vysokého napětí → krátkodobé póry v membráně → inkorporace DNA
- **Mikroinjekce** – transfekce embryonálních kmenových buněk
- **Biolistic particle delivery** – „nastřílení“ zlatých nebo wolframových částic s DNA do buněk pomocí genové pistole
- **Magnetické korálky** – DNA na magnetických částicích → přenos do buňky působením magnetu

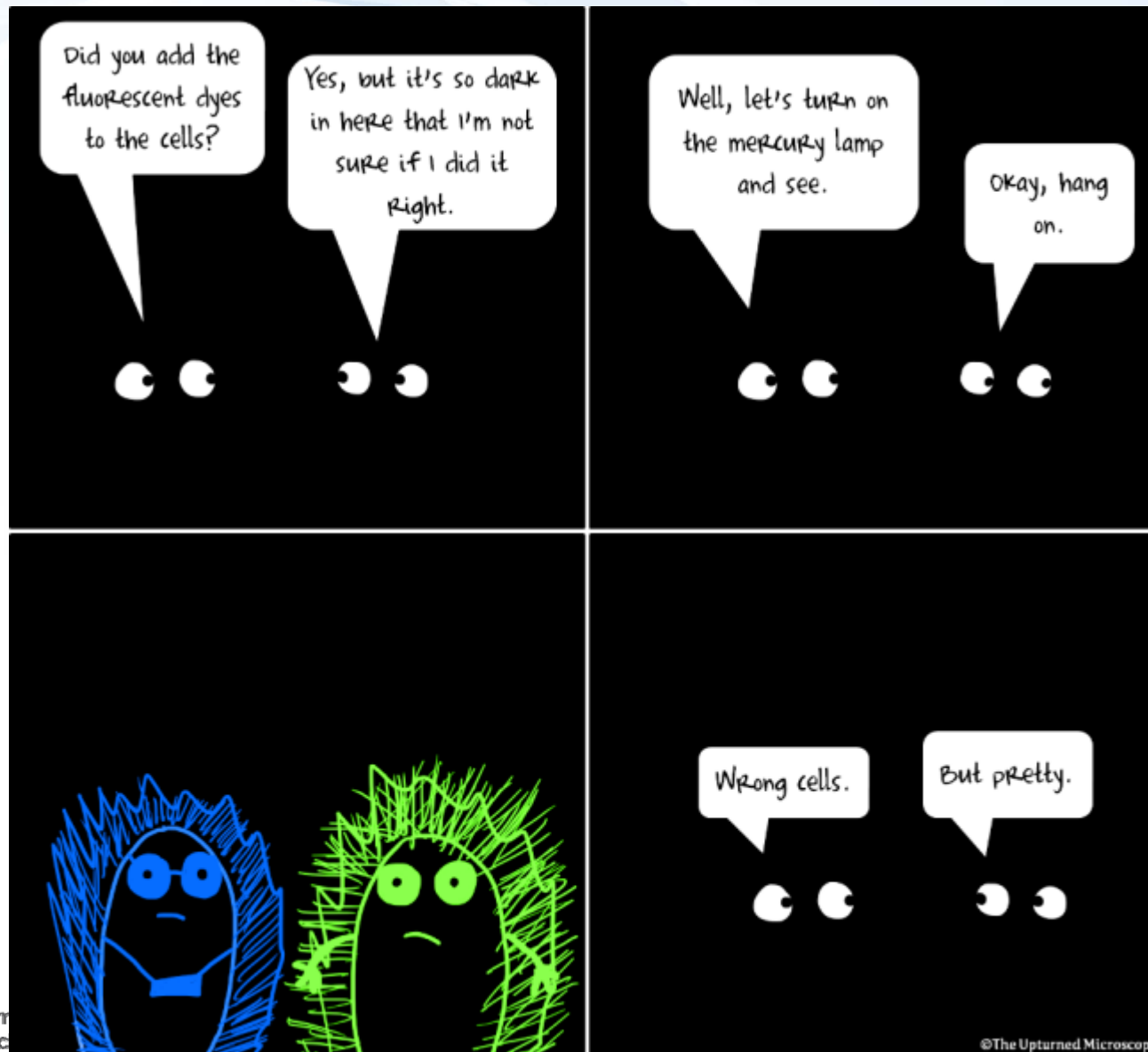

Transdukce

- Transfekce virem (transdukce)

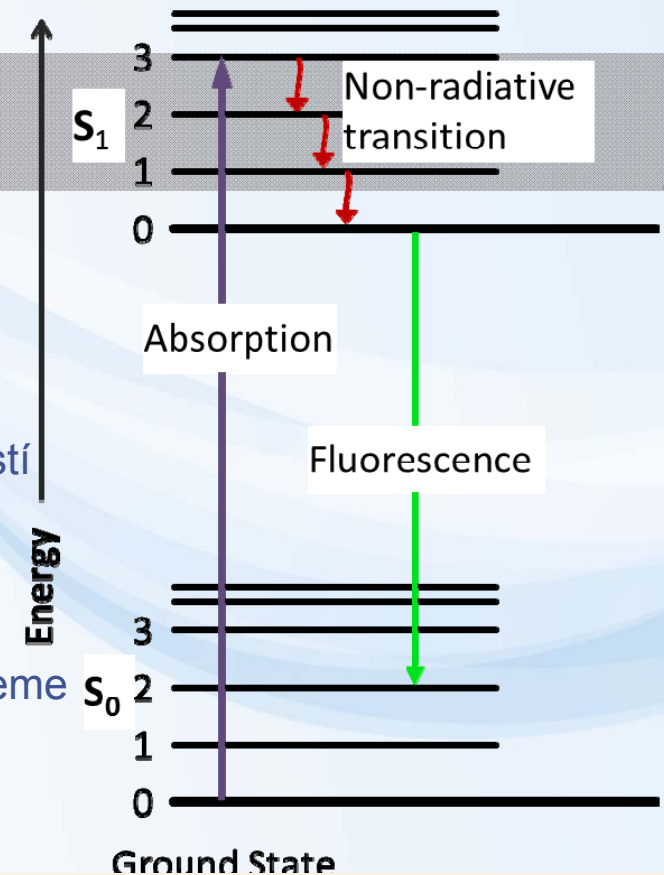

Fluorescence

Fluorescence

- emise světla po absorpci elektromagnetického záření
- Citlivá a levná detekční koncovka
- Problém:
 - fotobleaching „vysvícení“ – ztráta fluorescenčních vlastností na světle
 - „quenching“ – zhasínání fluorescence – místo emise se energie přeneso jinam
 - autofluorescence vzorku- fluoreskuje něco jiného než chceme
 - Vhodná kombinace fluoroforů

Differential Photobleaching in Multiply-Stained Tissues

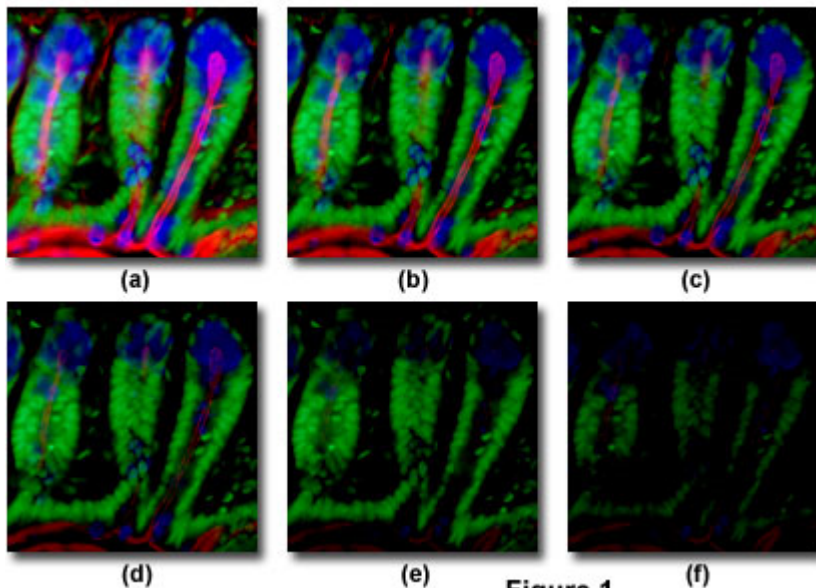
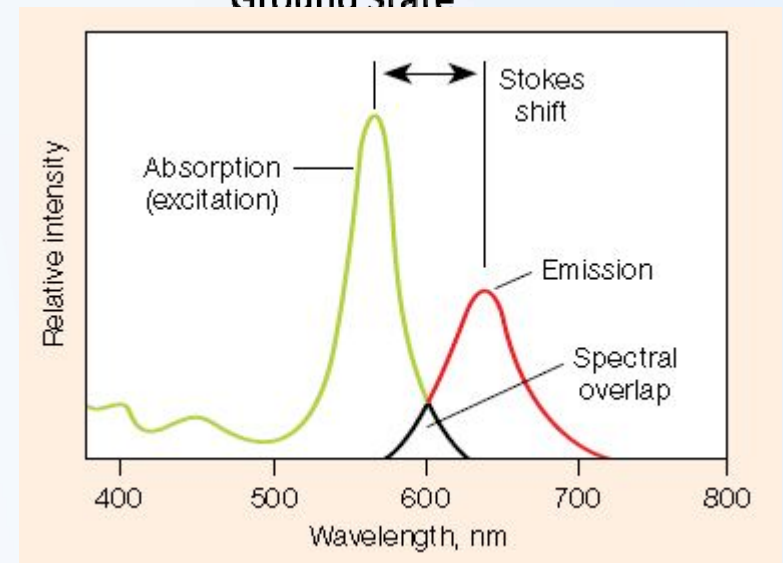

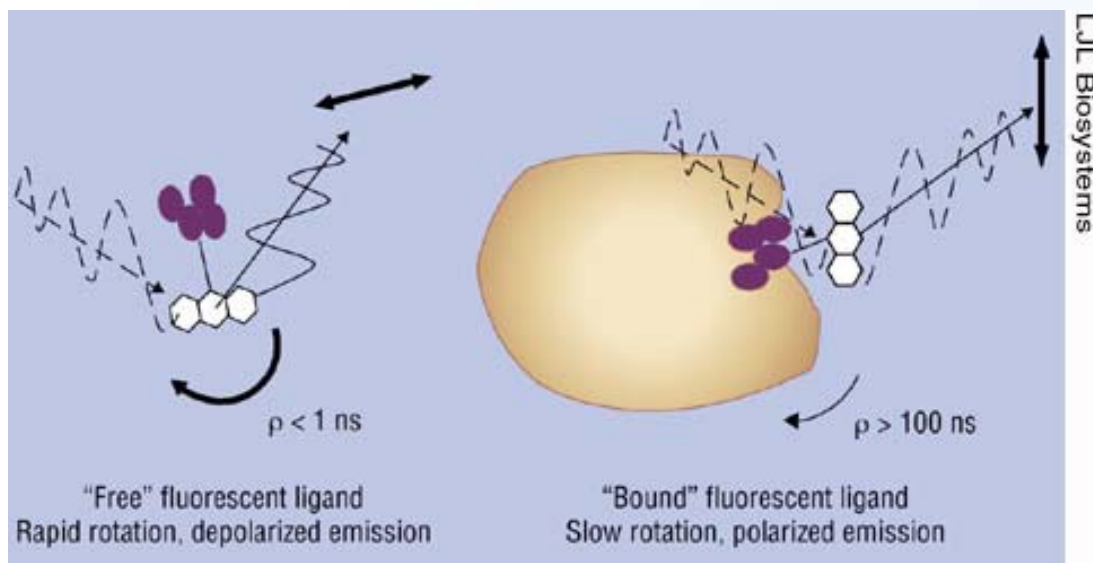
Figure 1

Řešení autofluorescence

– Fluorescenční polarizace –

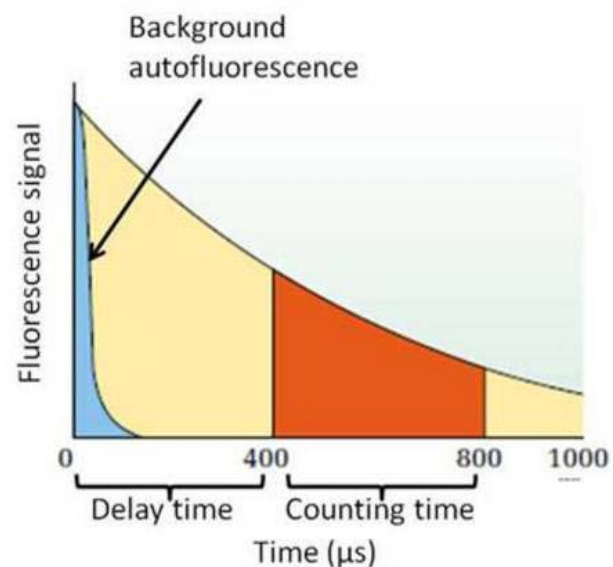
- Velký fluorofor (GFP)
- Malý fluorofor vázaný na makromolekulu (fluorofor vázaný na dextran)
- - excitace polarizovaným světlem
- velký fluorofor se mezi excitací a emisí nestihne otočit → emituje polarizované světlo
- porovnání intenzity polarizovaného a nepolarizovaného emisního kanálu odhalí signál studovaného fluoroforu

Řešení autofluorescence

– Časově rozlišená fluorescence (TRF)

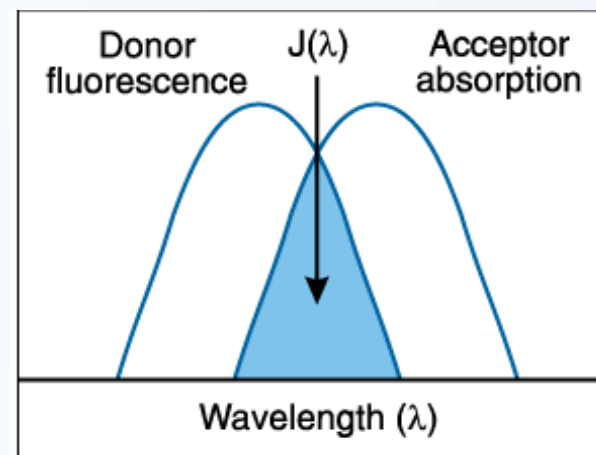
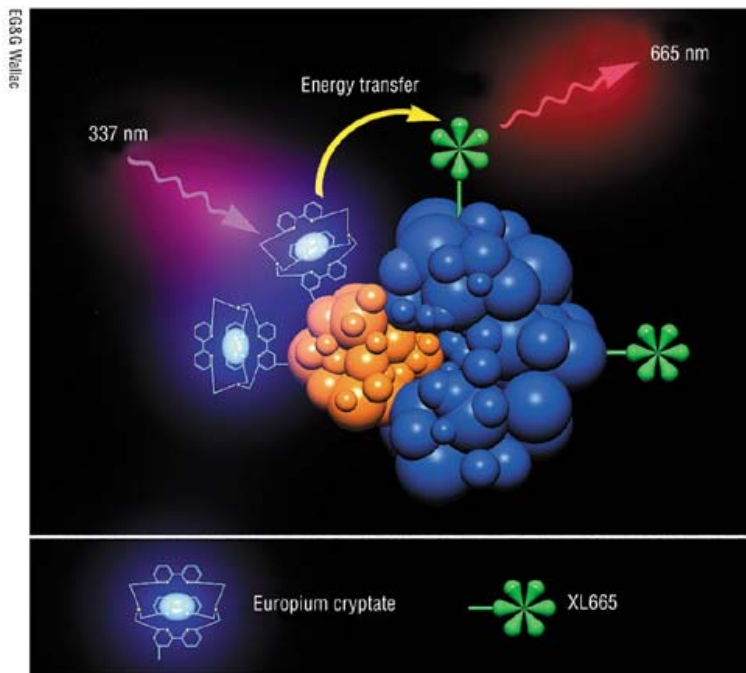
- Fluorimetr měří s časovým odstupem po excitaci → měření déletrvající fluorescence
- Většina kontaminantů emituje dříve → zvýšení citlivosti

fluorescence

– Fluorescence resonance energy transfer FRET

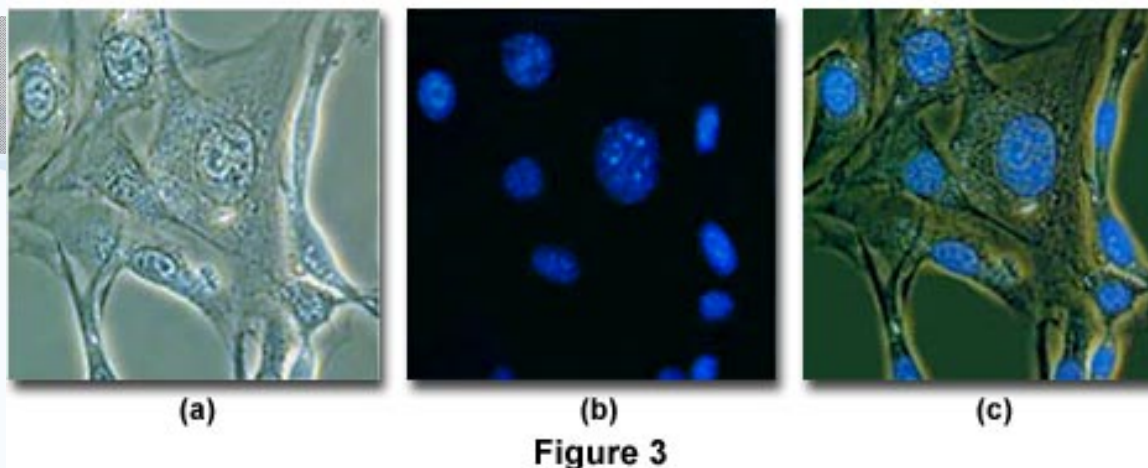
- detekce přiblížení dvou fluoroforů např. vazba ligandu na receptor
- Donor je excitován a přenese energii na akceptor

Pozorování b. kultur

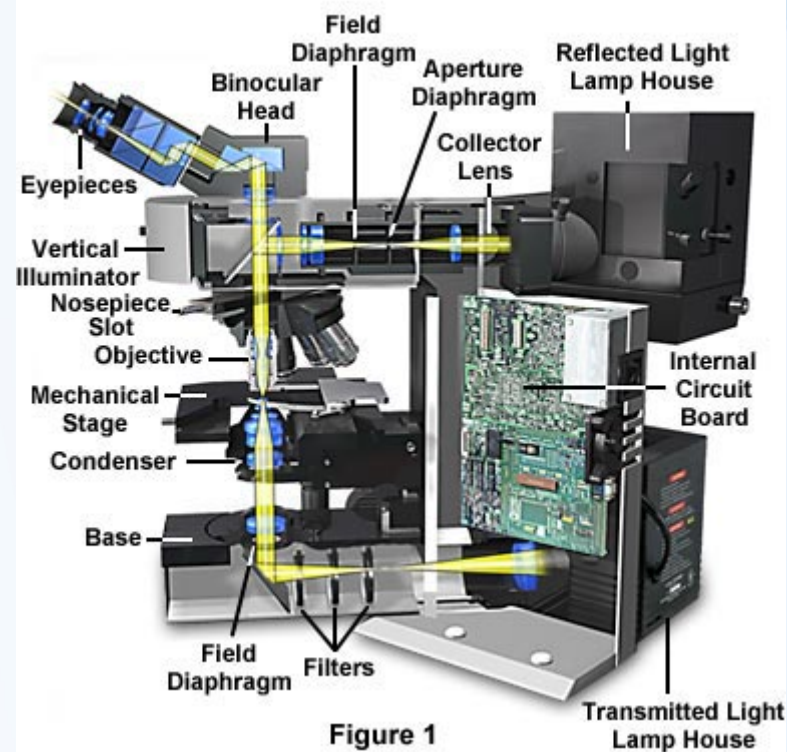

Combined Use of Phase Contrast and Fluorescence Illumination

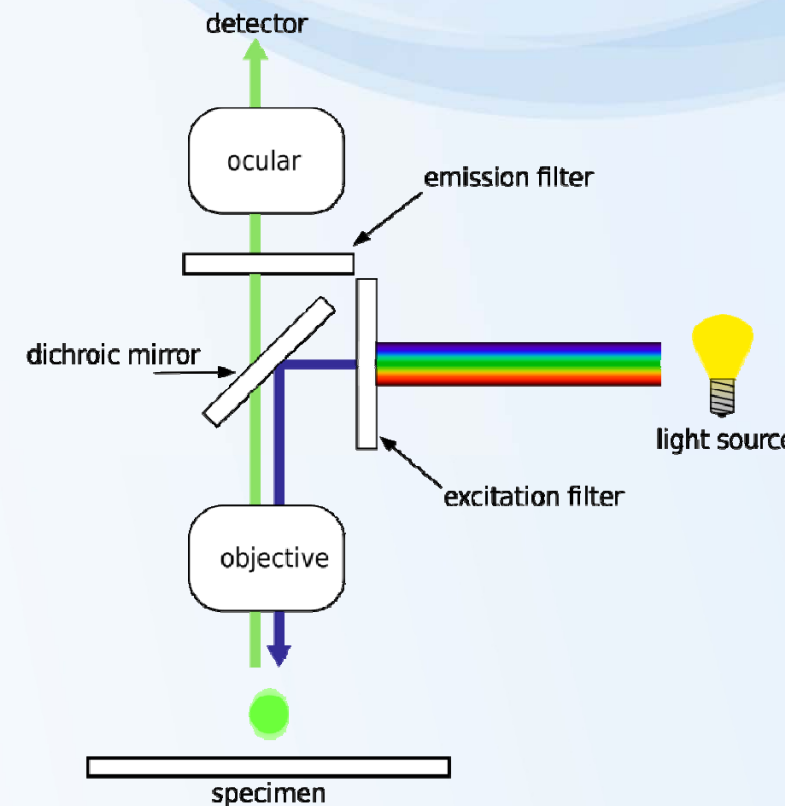
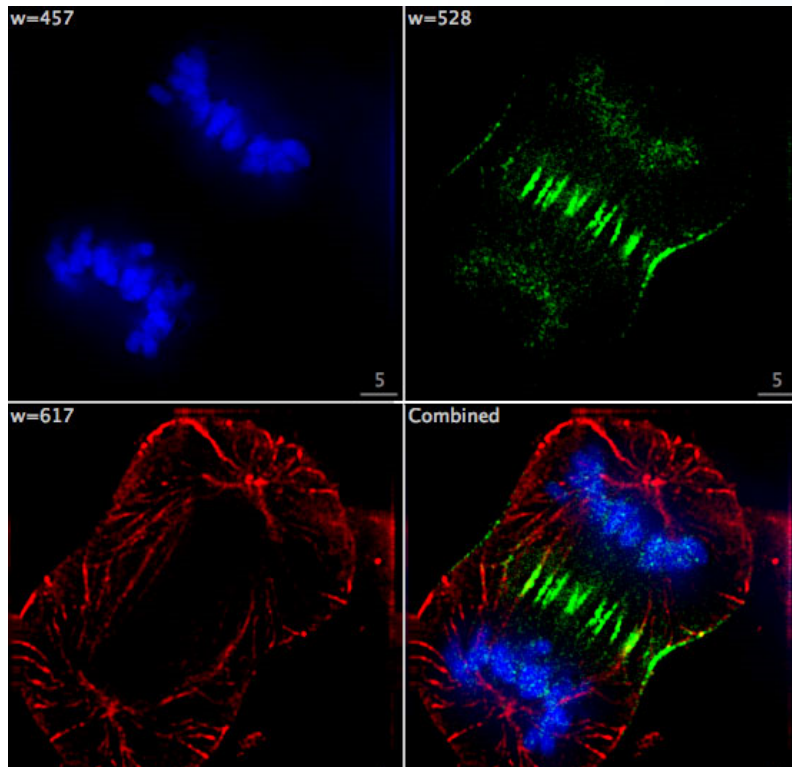
- Invertovaný mikroskop
 - Pozorování v procházejícím světle
 - Pozorování v odraženém světle (často fluorescence)

Reflected/Transmitted Light Microscope Configuration

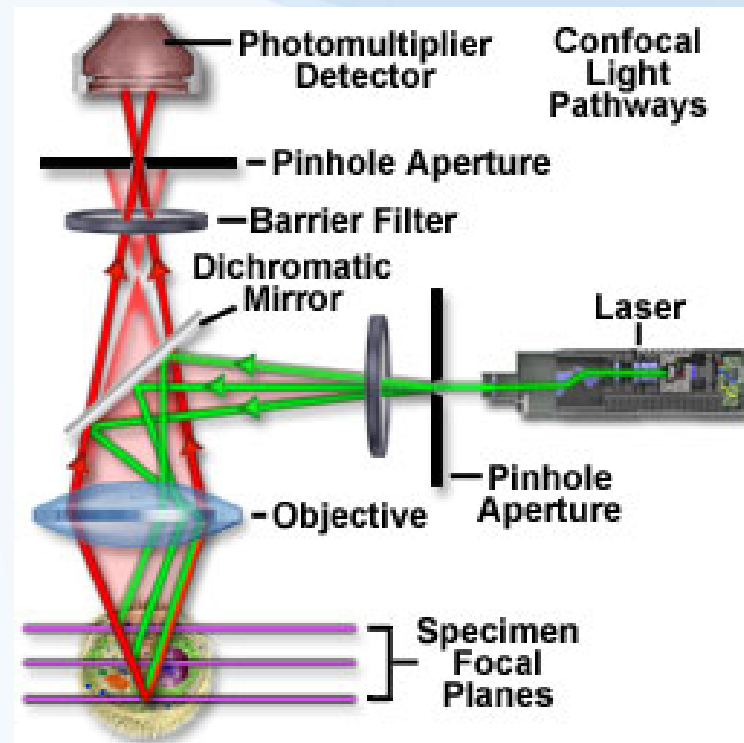
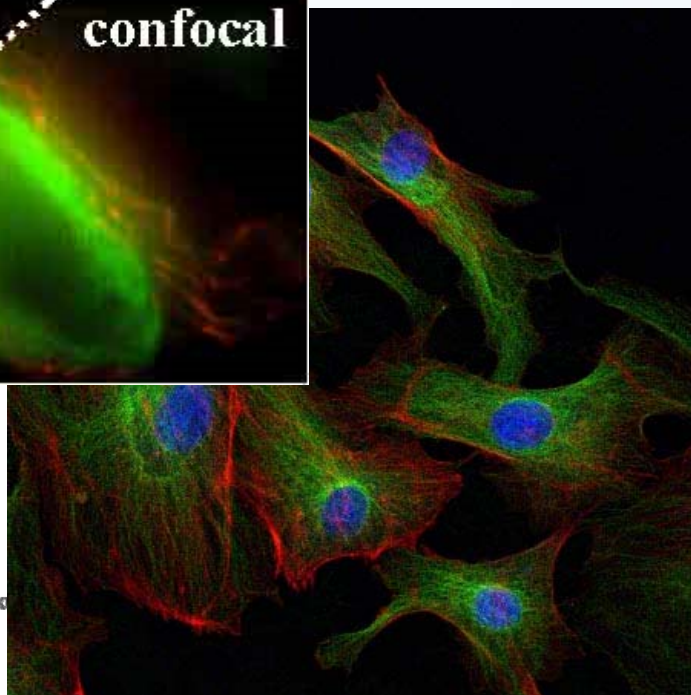
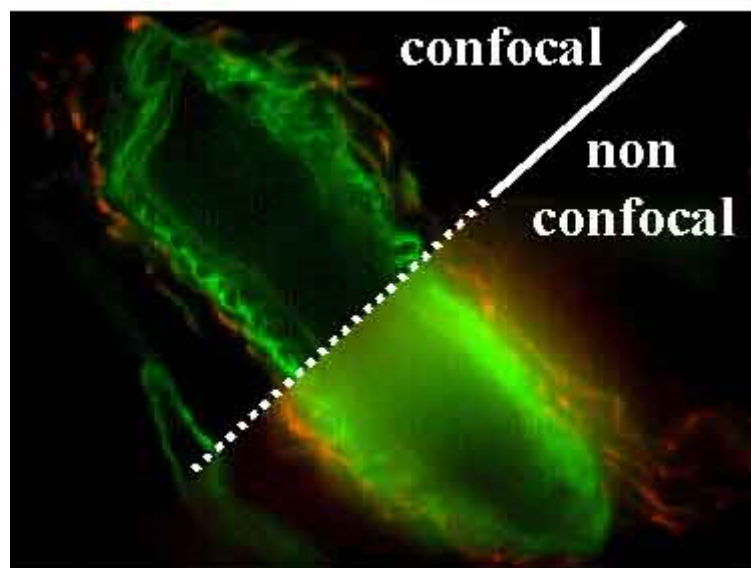
Fluorescenční mikroskop

- Využití vhodných fluoroforů (DAPI, GFP,...)
- Studium vnitřní struktury buněk
- immunostaining

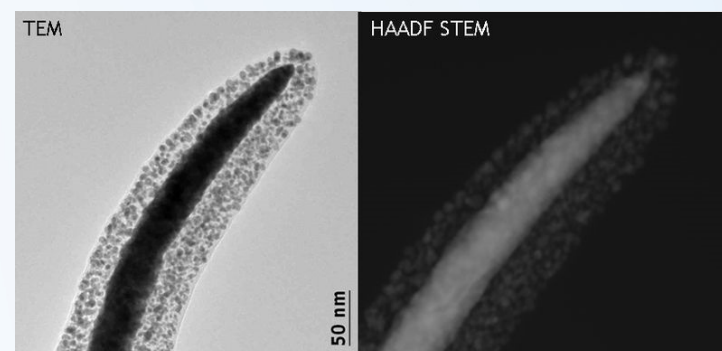
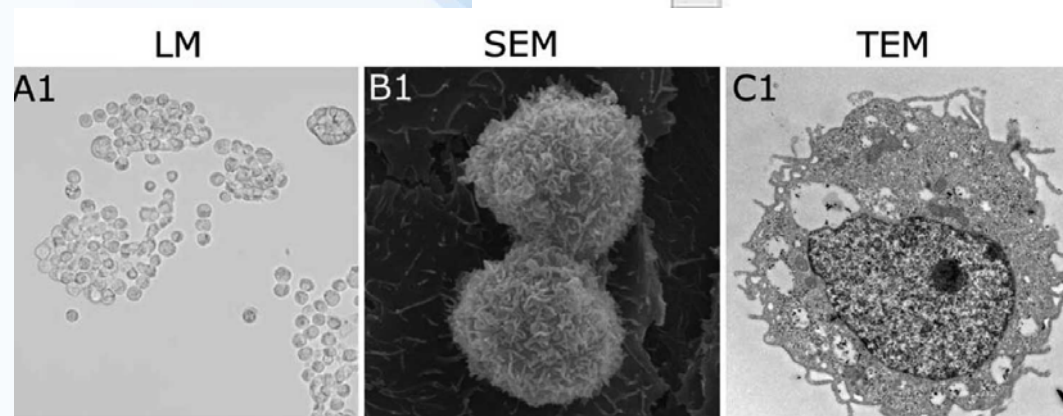
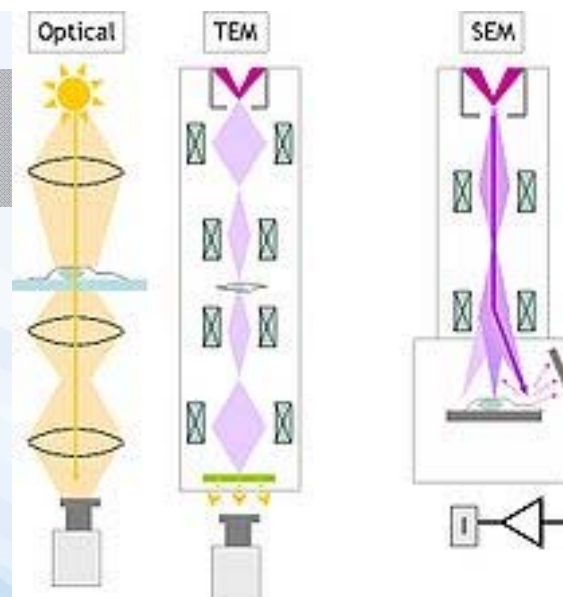
Konfokální mikroskopie

- Eliminuje zkreslení odraženým světlem od nezaostřených oblastí
- Umožňuje pozorovat materiál po „vrstvách“ a složit výsledný obraz

Elektronová mikroskopie

- Světlo (fotony) neumožňují pozorovat objekty s velikostí blízké jeho vlnové délce
- Příprava vzorků
 - Fixace, barvení těžkými kovy,... (biologický materiál je pro e- průhledný)
- Typy elektronové mikroskopie
 - **Transmisní** (TEM) – průchod svazku elektronů tenkým vzorkem
 - **Skenovací** (SEM) – skenování povrchu vzorku svazkem elektronů
 - **Skenovací- transmisní** (STEM) – podobné TEM ale obrázky vznikají skenováním

Immunostaining

- Barvení vzorku pomocí značených protilátek Identifikace/lokalizace zájmových molekul ve vzorku (kde, kdy, kolokalizace/koexprese)
- Nutnost mít specifickou protilátku proti žádanému antigenu

Typy značení protilátek

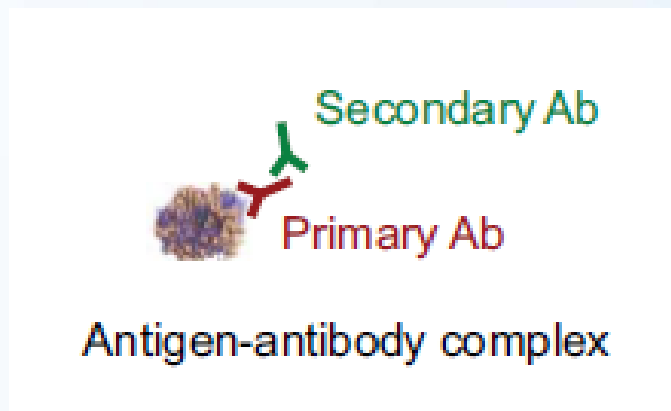
- Fluorescenční –fluoresceční mikroskopie- vyšší rozlišení
- Enzymatická (HRP)- western blot- vyšší citlivost
- biotin /avidin

Typy barvení:

- Přímé – značená specifická protilátka
- Nepřímé- specifická protilátka + sekundární značená protilátka (zesílení signálu + ušetření za značení) např. primární myší protilátka proti tubulinu detekována sekundární anti-mouse kozí protilátkou

Vzorky

- Buňky
- Tkáně – anatomické preparáty
- Proteiny (Western blot)

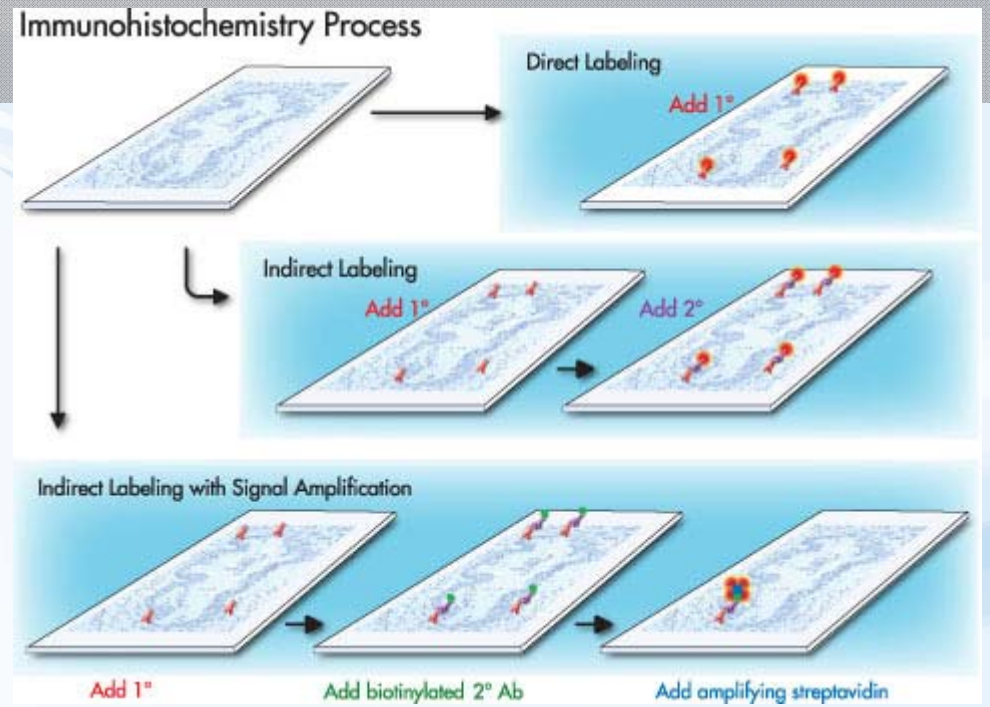
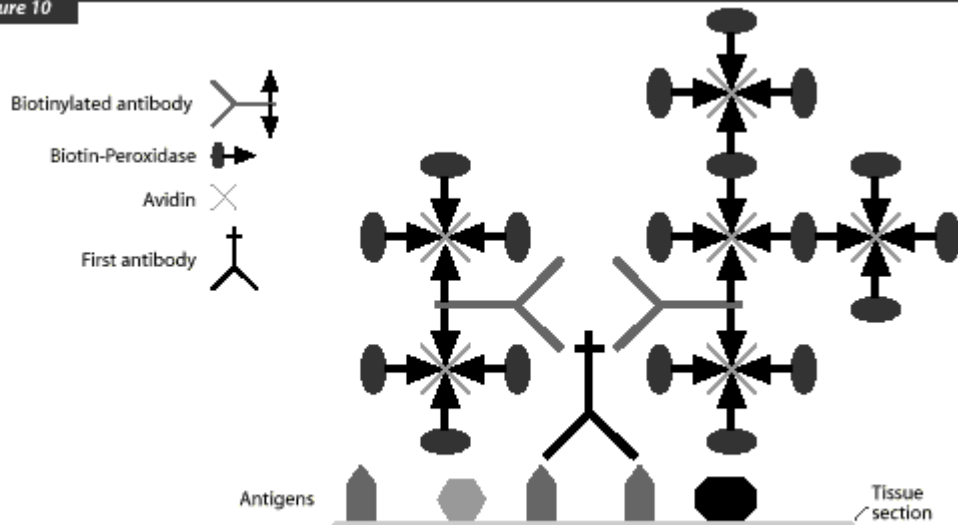

Figure 10

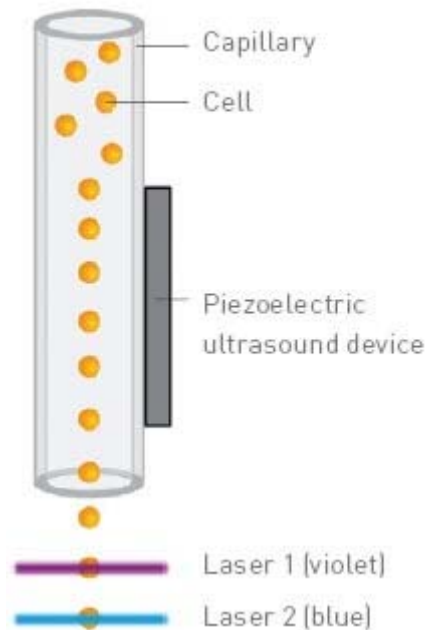

Avidin-biotin complex (ABC) method. The binding of the second layer of antibodies (biotinylated antibodies) to the avidin-biotin-peroxidase complex relies on the strong affinity between avidin and biotin

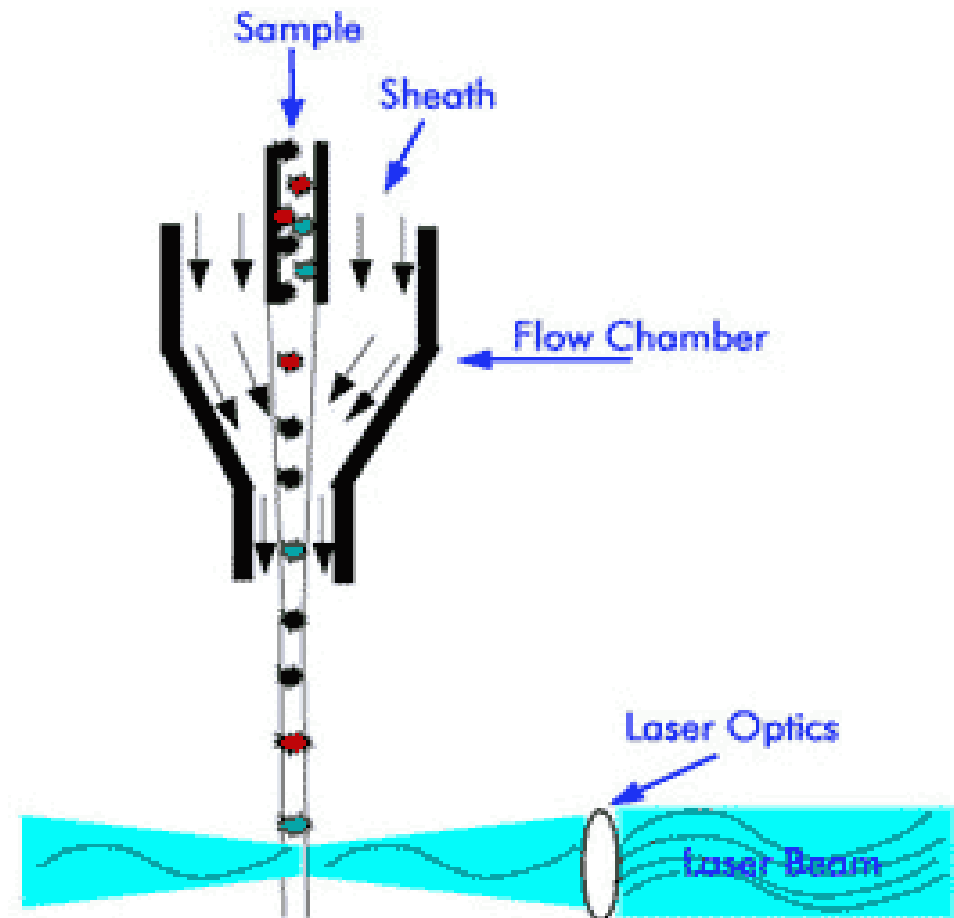
Flowcytometrie

- Studium suspenzních buněk
- Detekce povrchových markerů buněk
- Detekce intracelulárních faktorů
- Detekce obsahu DNA
- Možnost třídění do subpopulací

Acoustic focusing cytometry

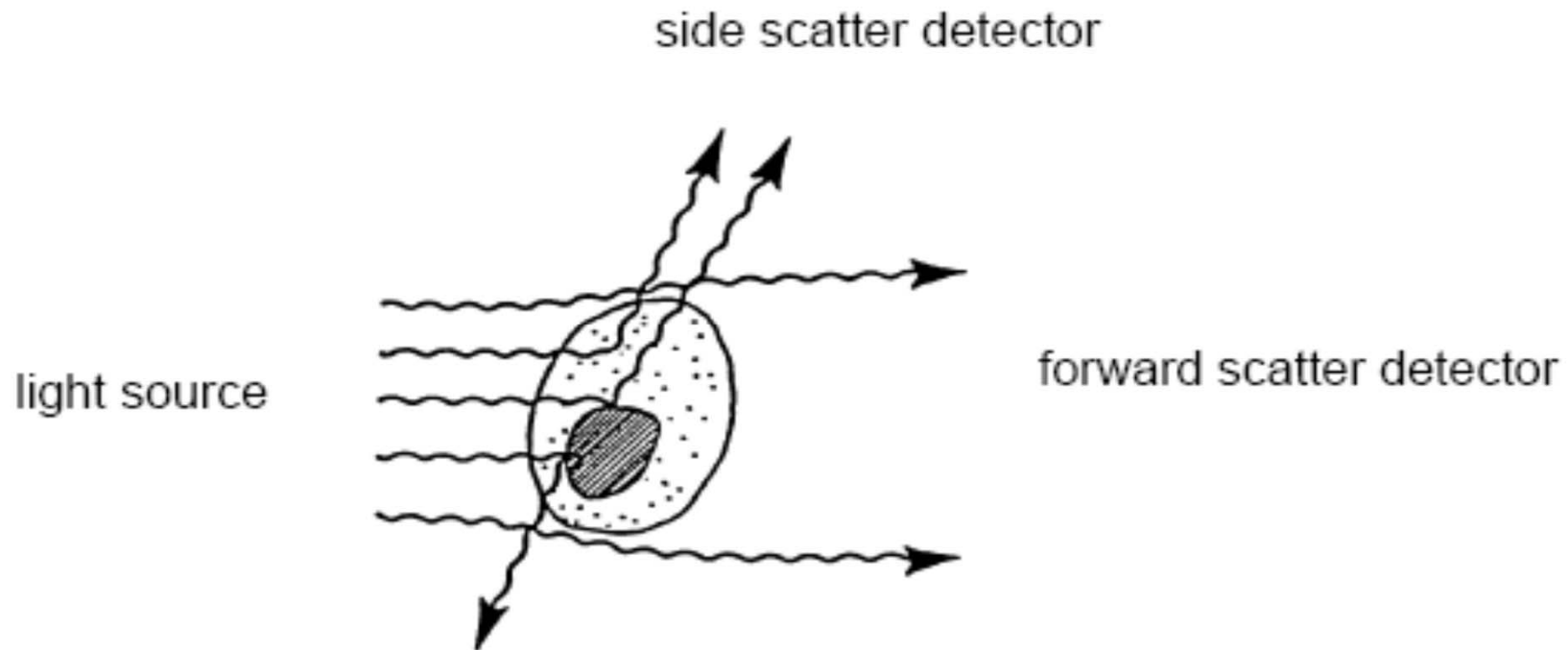
Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

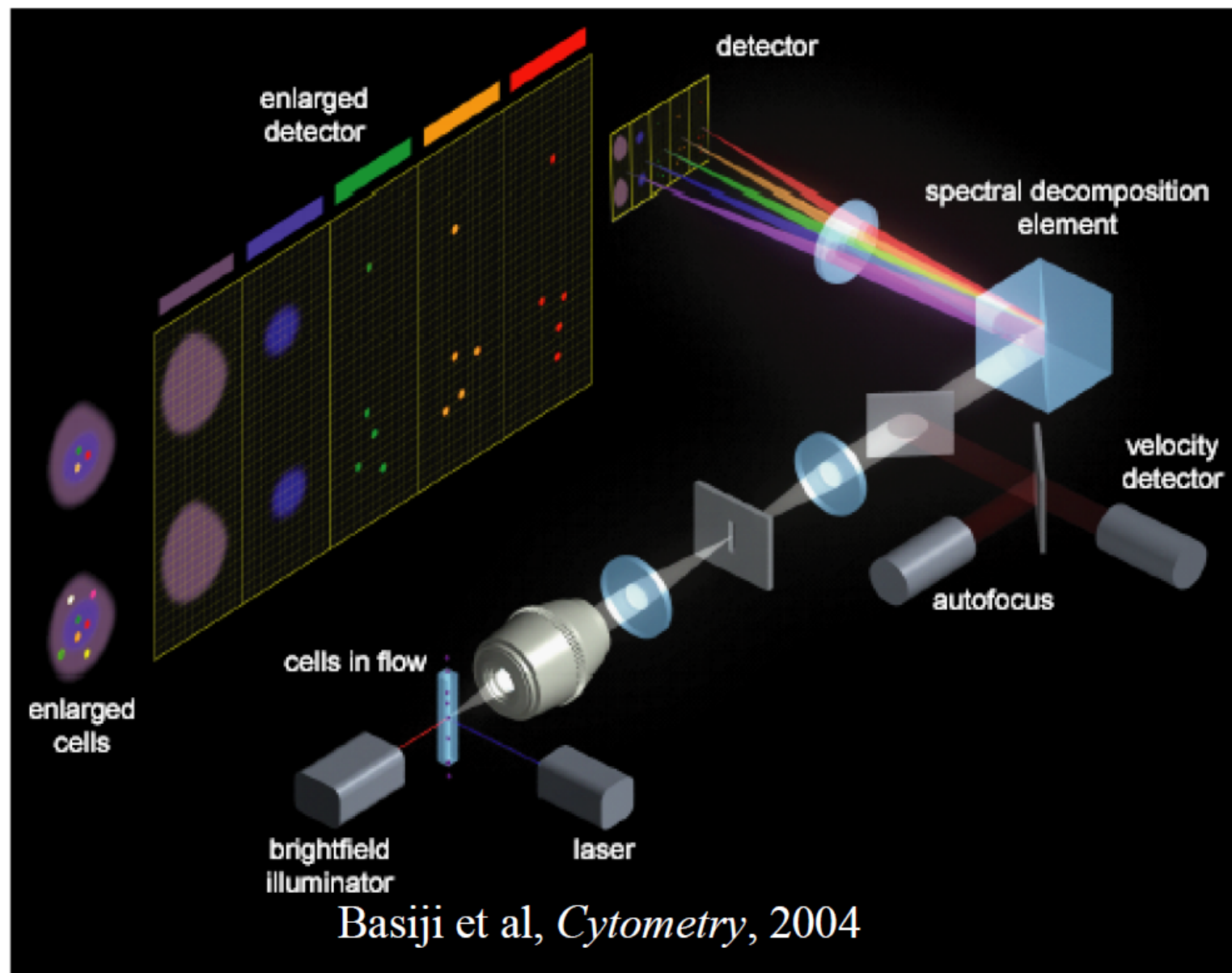
Detekce - flowcytometrie

Zdroj světla: laser

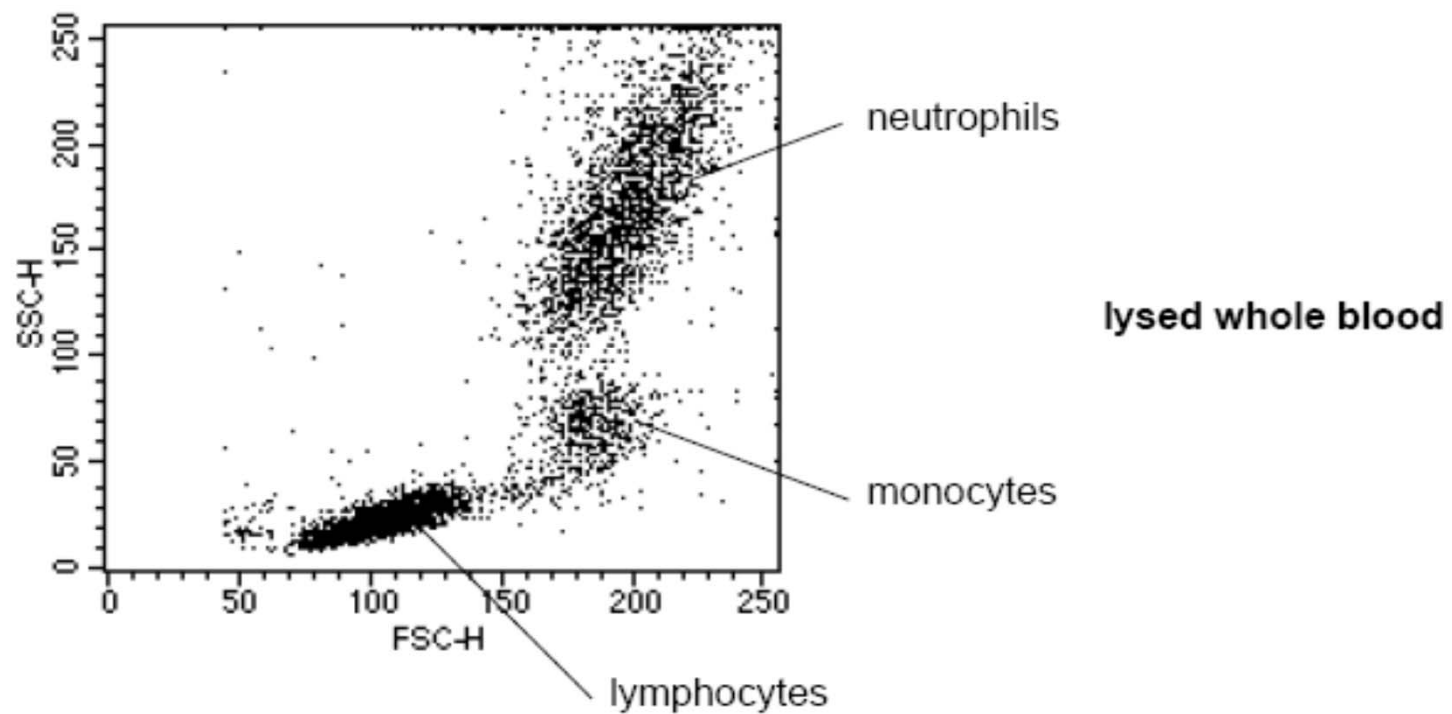
- Side scatter – detekce vnitřní komplexity
- Forward scatter – detekce velikosti

Detekce fluorescence

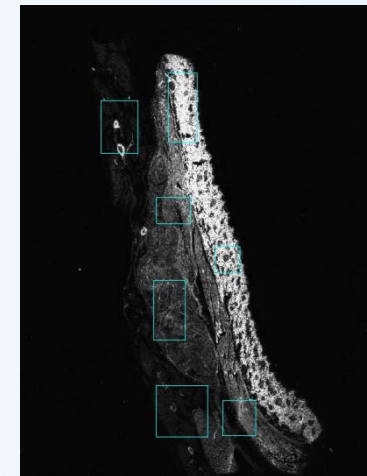
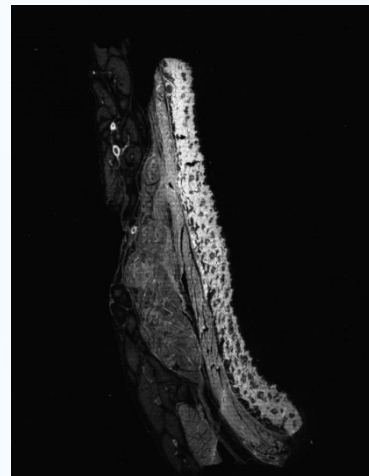

Populační analýza

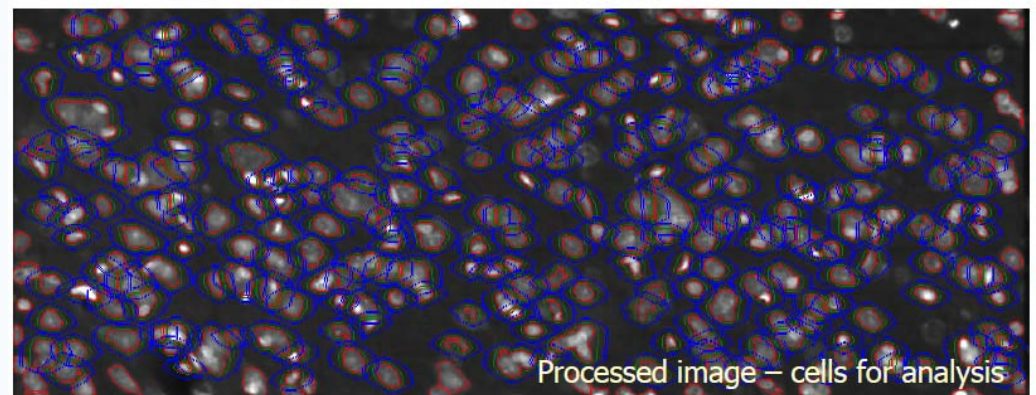
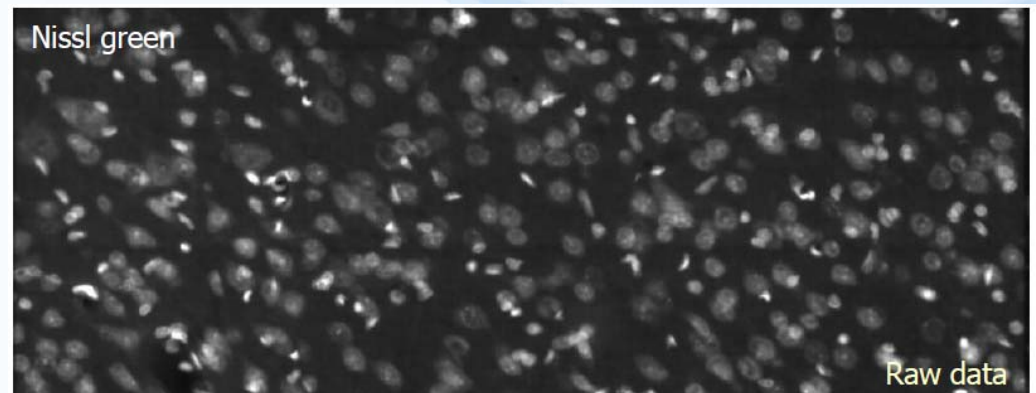
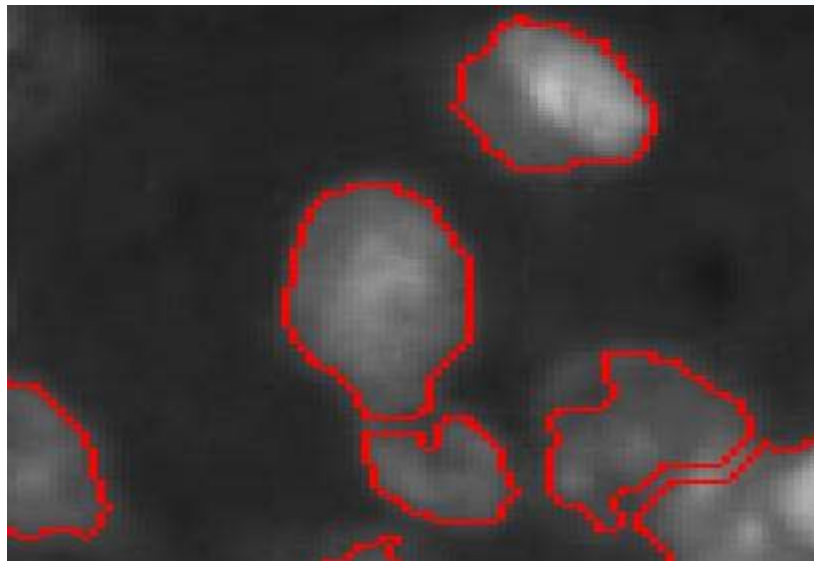
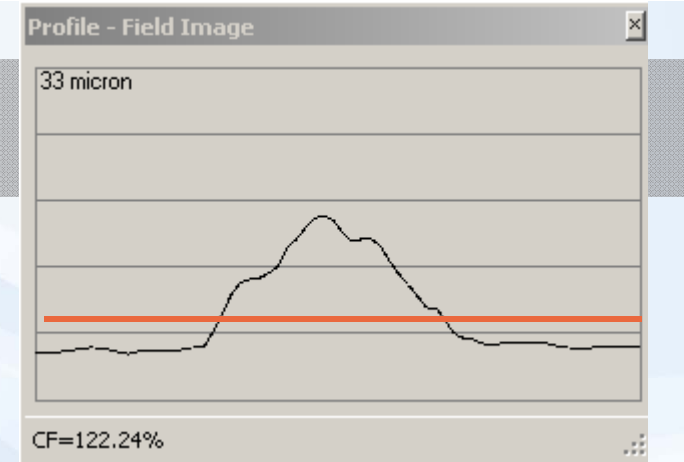
Skenovací cytometrie

- Použití metody flowcytometrie na přisedlé buňky
- Nafocení řady snímků v různých fluorescenčních kanálech
- Možnost sledování v čase (časově závislé děje, pohyb buněk)
- Sledovaný materiál (na sklíčku, na misce, v desce)
 - Části tkáně (histologické preparáty)
 - Adherentní buňky
 - Buněčné suspenze
- Získání dat
 - Předběžný sken
 - Výběr oblasti zájmu
 - Podrobné snímkování

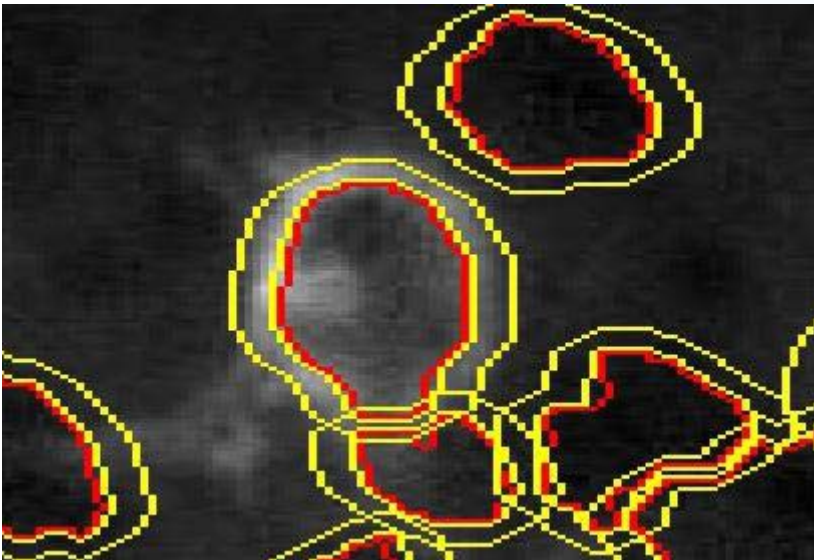
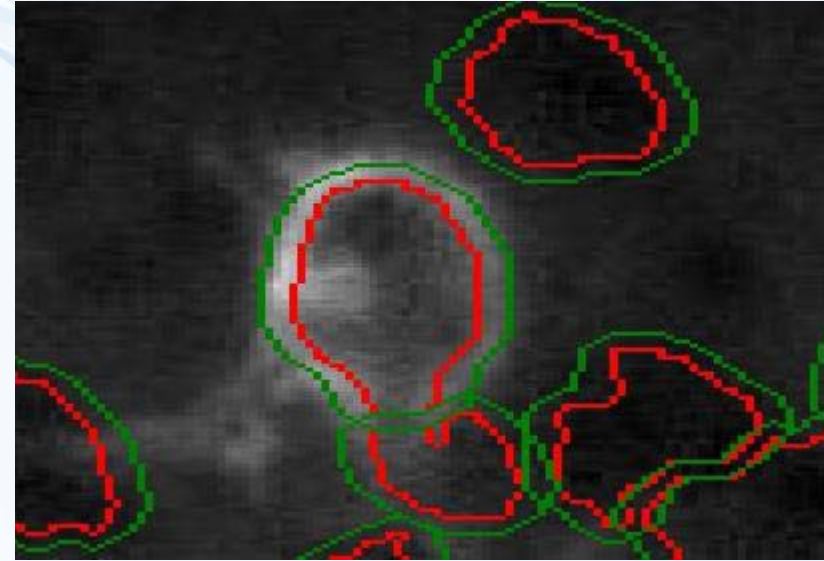
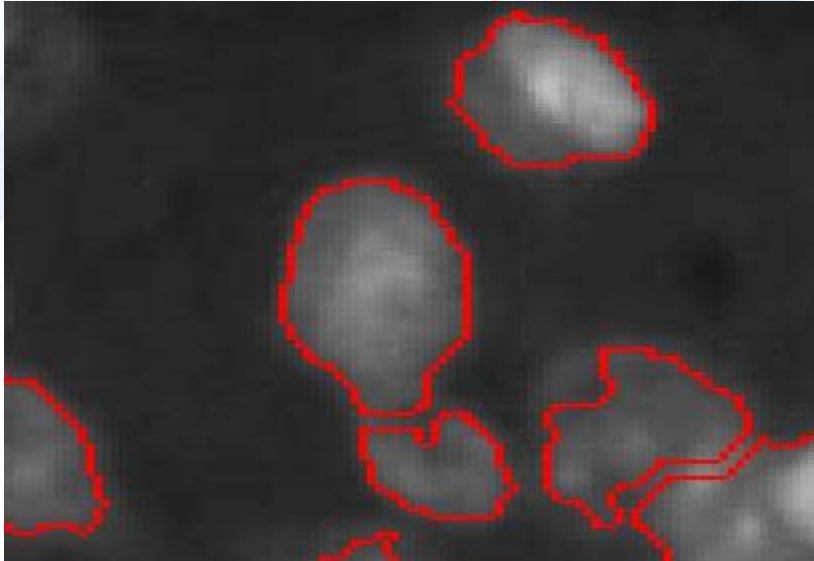

Analýza obrazu

- Identifikace buněk podle prahového signálu
- Často identifikace DNA
- Využití
 - Počítání buněk (proliferace, motilita)
 - Studium morfologie buněk
 - FISH

Analýza obrazu

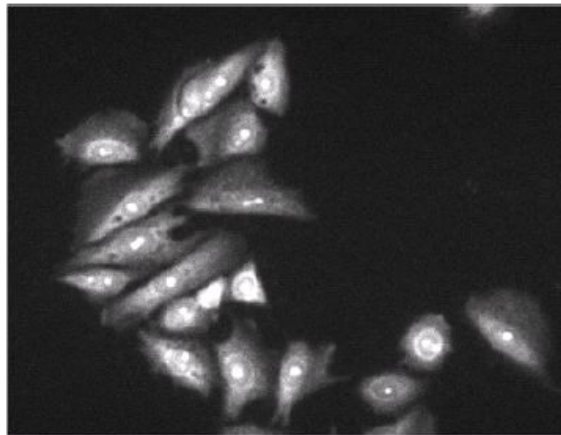

- Rozšíření kontur – **analýza kontur** oblasti cytoplasmy
- **Periferní kontury** – zahrnutí signálu v oblasti povrchu buňky

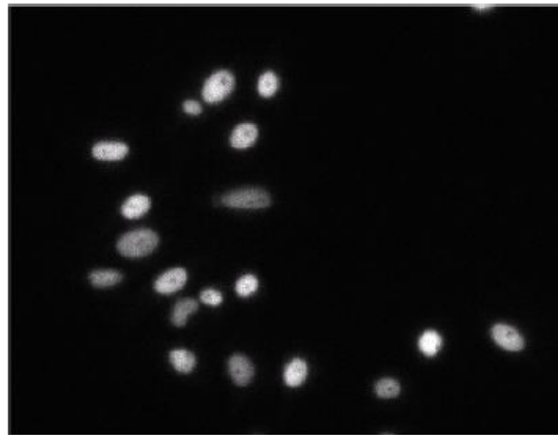

Analýza obrazu

- Vytvoření virtuálních kanálů
- Zahrnutí informací potřebných pro analýzu

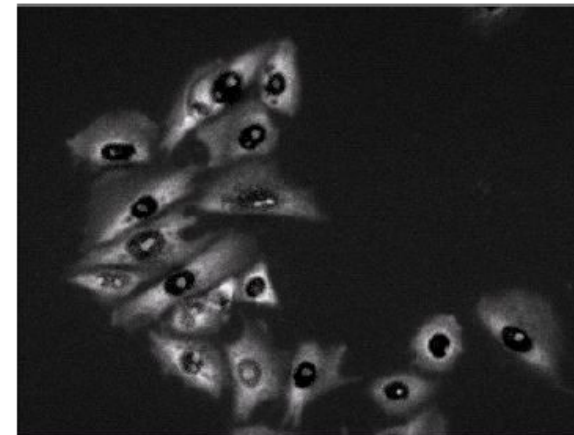

Green detector

Red detector

minus

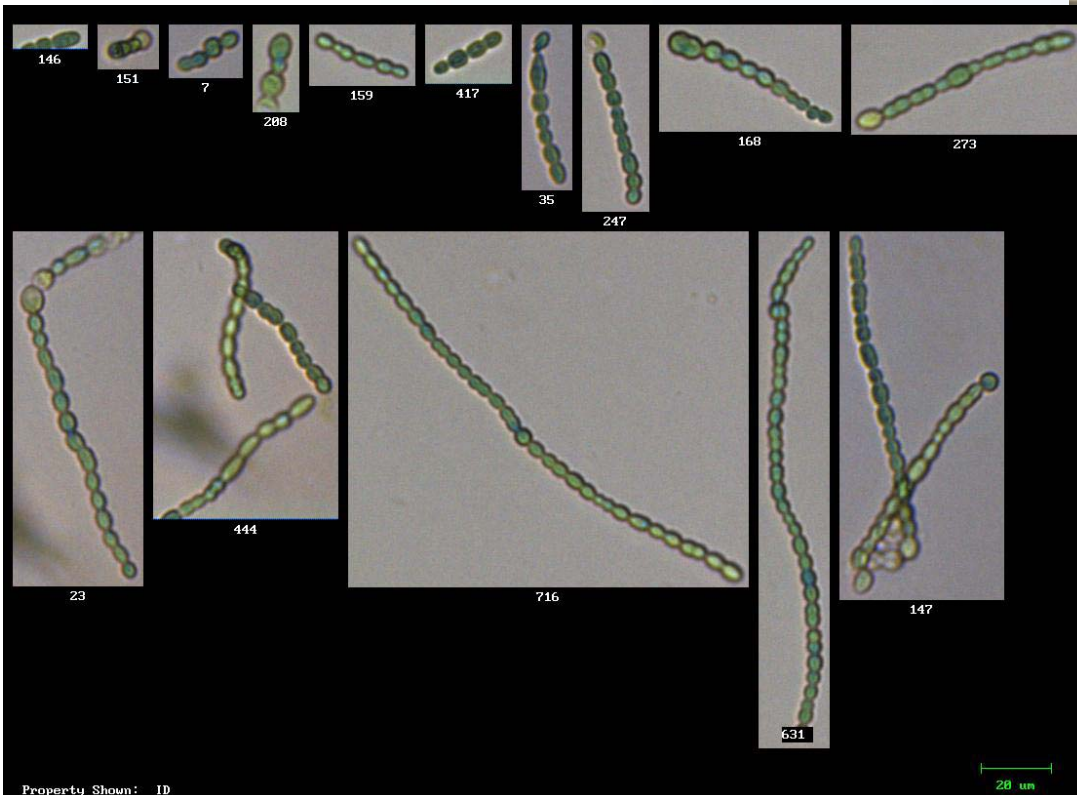
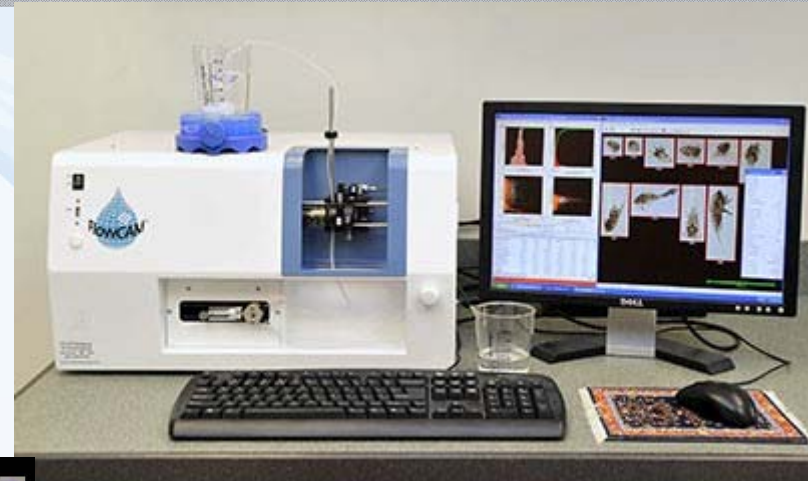
Virtual channel

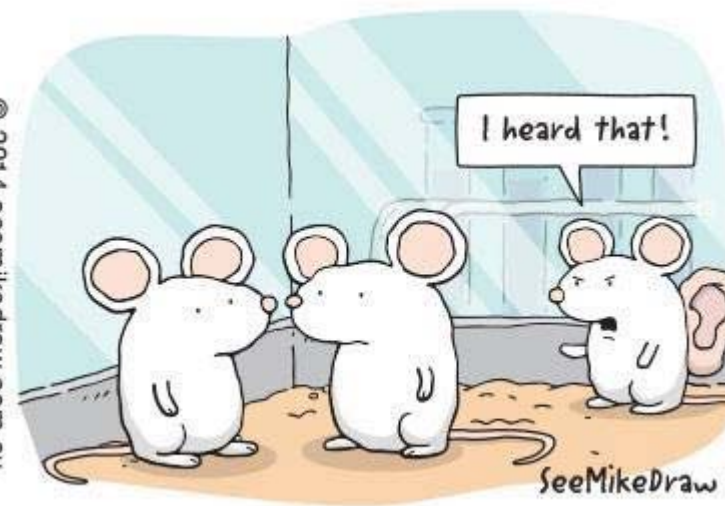
=

Flowcam

- Analog flow cytometru-
- Vyfotí procházející částice
- Vytváří katalog
- Analýza obrazu

© 2014 seemikedraw.com.au

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí